МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА № 93 (4260).
4 АВГУСТ
1966 шу
Мах 2 кап.

ДОККХИЙ СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ДУВЦ ОАХА

Капитальни гIишлош еча ворх шера плана заданеш кхоачашъяра толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 26 июлерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай мехка монтажнийи специализированнийи гIишлой организацейи предприятейи болхлой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей болхлой йоккхача группана.

Цу даькъе **Нохч-ГIалгIай АССР** гIолла:

ЛЕНИНА ОРДЕН

Битюнов Петр Ивановича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене слесарий-монтажникий бригадира.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Спицын Капитон Ананьевича — «Ювмонтажавтоматика» яхача треста Грозненски монтажни упарвлене слесара.

Черна Мария Ивановнайна — «Монтажтермоизделия» яхача треста Грозненски специализированни управлене изолировщикий бригадира.

Шейно Валентин Митрофановича — «Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене электромонтерий бригадира.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Давлетгиреев Зайилена — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене электросварщика.

Кириллов Анатолий Григорьевича — «Южтехмонтаж» яхача треста Армовирски монтажни управлене слесарий-монтажникий бригадира.

Мацаенко Дмитрий Андреевича — «Электромонтажконструкция» яхача треста Грозненски электромеханически завода слесара-наладчика.

Панаиотида Евдокия Кузьминичнайна — «Южсталькконструкция» яхача треста Грозненски участка начальника.

Стеблянская Лидия Дмитриевнайна — «Монтажтермоизделия» яхача треста Грозненски специализированни управлене мастера.

Тимошенков Сергей Павловича — «Двигательмонтаж» яхача треста Грозненски участка слесарий-монтажникий бригадира.

Элердашвили Юрий Шавловича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене начальника.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Андреев Борис Даниловича — «Гидромеханизация» яхача треста Грозненски специализированни упраълене балхий производителa.

Булгаков Валентин Ефимовича — «Ювмонтажавтоматика» яхача треста Грозненски монтажни управлене электромонтера.

Захаров Федор Яковлевича — «Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене воккхагIча балхий производителa.

Казарьянц Михаил Соломоновича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене мастера.

Кравцов Александр Филипповича — «Промсвязьмонтаж» яхача треста № 7 йолча Грозненски участка монтерий бригадира.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Джанаралиев Iалауддина Шамсуддина — «Гидромеханизация» яхача треста Грозненски специализированни управлене мастера.

Ковалев Игорь Сергеевича — «Электромонтажконструкция» яхача треста Грозненски электромеханически завода керттерча инженера.

Мешвез Гиений Рашида — «Центростройэнергомонтаж» яхача треста Грозненски участка слесарий-монтажникий бригадира.

Омельченко Николай Васильевича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене слесарий-монтажникий бригадира.

Писнунова Мария Ивановнайна — «Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене электросварщицана.

Семитов Борис Федоровича — «Кавсантехмонтаж» яхача треста Грозненски дIа-са лелача механизированни колонна слесарий-сантехникий бригадира.

* * *

Транспортни гIишлош еча ворхI шера плана заданеш кхоачашъяра толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 28 июлерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай транспортни гIишлоний болхлой партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей болхлой группана.

Цу даькъе **Нохч-ГIалгIай АССР-а** гIолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Сальников Анатолий Даниловича — «Орджоникидзетрансстрой» яхача треста № 131 йолча гIишлой-монтажни поезда плотникий бригадира.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Ханпушева Эмилена — «Орджоникидзетрансстрой» яхача треста № 131 йолча гIишлой-монтажни поезда болхлочоа.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Багаев Евгений Андреевича — «Орджоникидзетрансстрой» яхача № 131 йолча гIишлой-монтажни поезда экскаватора машиниста.

Лакха балха толамаш даьхад Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза шурий-товарни ферма коллективо. ВорхI бетта хIара беттача Iаттагара укхаза 1204 килограмм шура яьккхай, хIаьта планах хIара Iаттагара шера яккха езар 1720 килограмм шура мара ян.

Массарел а лакхагIа балха толамаш даьхад доярка Арсаева Маликас. Ше шера тIайийца социалистически декхар 1780 килограмм мара йоаццаше а ворхI бетта хIара Iаттагара 1478 килограмм шура яьккхай це.

Сурта тIа: доярка Арсаева Малика.

И. Плиева сурт.

ЯЛАТ ЧУЙЙЦА ДАЬННАД

МалгIабика района «Кавказ» яхача колхозе кен дIабийнабар 155 гектара тIа. Из чуэцаш деш дола балхаш де геттара хала дар, хIана аьлча кен дукхагIбар михо божабаьбар. Цудухьа канаш тедаш йола аппарат Iохепа езаш хулар лаьтта кхаччалца. Балха новкъарленаш дукха хиннаяле а цар шоай декхар толамца кхоачашдаьд. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхаIча 24 центнер ялат доалар, планах доагIар 15 центнер мара еце а. Планах лаьрхIача бесса 3477 тонн кен фуна яъоастабаьб.

ДикагIа болча комбайнераша 450—500 центнер кен аьрдаб. Уж ба Н. Голованови, Ю. Шерстобатови.

Г. АБУЕВ.

ТЕМПАШ ЛАКХЪЕШ

«Октябрьнефта» мехкдаьттахой болама чIоагIа раьза хилар тха 1-ча, Ленина орден леладеча коммунистически къахьегама промысла коллектив. Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъабахара яхь йоаржайир мехкдаьттахоша.

Пятилетка хьалхара шу дIалоладеннача хана денз дика толамаш доах коллективо. Планал совгIа ворхI бетта даьккха ши эзар тонн мехкдаьтта да цар чотах. №№ 143, 704, 752 йолча скважинашта геолого-технически мероприятеш ярах 50 тонн дукхагIа хилар дийнахь-бус доаккха мехкIаьтта.

Октябрьски мехкдаьттахой болам хьаллоацаш тха бригада коллективо тIайийцад планал совгIа 500 тонн мехкдаьтта даккха декхар. Из оаха доаккхаргда болх беш йолча скважинашта геолого-технически мероприятеш яра чотах. Август бетта дика эффект хургйола ши мероприяти е лаьрхIад оаха.

Октябра хьалхарча къахьегама вахте хьинаре къахьегаш ба боккхагIа бола операторащ Балзев Керам, Чуприков Владимир, операторащ Ибаев Зайнди, Гончаренко Полина, кхыбараш а.

М. АХИЛЬГОВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 3 йолча бригада оператор.

ХАНАЛ ПХИ ДИ ХЬАЛХА

Октябра 49 шу дузача денней завод болх бе йолаенна 70 шу дузача денней сийленца накъахара социалистически яхье яьнна хьинаре къахьегаш я «Красный молот» яхача завода коллектив. Цу яхье хьалха латташ я сталелитейни цеха коллектив. Опыт дIаюха а луш барттайна хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба нн. Федотов, Резниченко, Выхрев, Кладовский, Щербаков, Гришин, кхыбараш. Цар а кхычар а хьинар кхо ца деш къахьегарах ворхI бетта план 25-ча июле 101 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 45 эзар сома маьха я. Арахецача продукцега дIабола мах 3 процент лох а беш, пачхьалкхенна кходаь ахча эзараш сомаш да.

Г. АЛХАЗОВ.

ХИЙ ДЕХКАРО ХЬУВКЪАМ ЛАКХБУ

КПСС ЦК майски Пленума решенеш, кхоачашъеш, хий дехкача лаьтташ тIара лакхара хьувкъам чуэцара деррига низаш тIадахийтад тха района совхозий къахьегамхоша.

Района боахамашка йиъ эзар гектар гаргга ирригационно-кийчлаь хий дехка лаьтташ да цу дерригача лаьтта хIана диллада аьнна, укх шерарча хьувкъама лард йоллаш, лаьттана тIоадал чуйолийташ хий дилладар. Къаьстта дика бир из болх «Шалинский», «Автуринский» яхача совхозашка. ВIалла хий ца дехкаш хиннача лаьттаашта хий диллар соахка цу боахамашка.

«Шалинский» яхача совхозе гурахьа дув кIан мукхи дIадийнача 200 гектара хий диллaдар, цу майла хIара гектара тIара 27—30 центнер ялат чуийцад.

Шоай ханнахьа кийчбаьбар цу совхозе, шоай ден нормаш кхоачашъю поливальщикаш. Шоашкара хьокхам гойташ хий дехкача дика къахьийгар поливальщикаша нн. Амирсултанов Мухадина, Эльдарханова Кабас, Сулаев Ширване, кхы а дукхабараша.

ХIара шера хий дехкача лаьтта шекара свекла лакхара хьувкъам кхебеш хьайоагIа Амирсултанов Султана кулгалду механизированни звено. ДIадахача шера планах цхьан гектара тIара 190 центнер яккха езача, ше гIулакх деча 68 гектар йолча майдан хIара гектара тIара 287 центнер шекара свекла яьккхар цо. ХIаьта укх шера а дикача хьала тIа я пун шекара свекла.

Совхоза боахама чура хий декха сеть Iана замалахье а цIенъяьй. Майски Пленума решенеш кхоачашъяра боахама чура хий дехкача сета реконструкци е йолаеннай совхоз. Цу гIирсий дукхагIа дола дакъа хIанзле эксплуатаце дIаденнад.

Денгара денга лакхлу балха темпаш. Дика къахьег хина гIирсаш деча бригадерча Бечуева Маликас, Сатуева Сомбата кхыбараша.

«Шалинский» яхача совхозе йолаш я поливальщикий даиманара звеньяш. Царна тIачIоагIъяьй хий дехка участкаш а царна юхе улла хий декха сеть а.

ХIанз 600 гектар мара ирригационно-подготовительни лаьтташ дац совхозе, цхьабакъда сета реконструкци яь ялча укх шера 1600 гектар хургда уж.

ХIанз укхаза шекара свеклана, хьажкIашта, цкъа дIайийча дуккхача шерашка хьахулача баьцашта вегетационни хий дуллаш ба. ДогIан хьисапе хий детта установкаши пхийтта поливальщики ва совхоза кхашка болх беш.

Массахана кхашка хул совхоза гидротехник н. Горбатенко, поливальщикаш гIишлошъераш болча хул из, цудухьа деннад цунна пач чахьалкхен лакхара совгIат а.

«Автуринский» яхача совхозе соахка гурахьа болх бе вера къона специалист—агроном н. Эльмурзаев Борза. «Агрономия цхьаннахьа а гIорг мичай, хIаьта укх совхозе гидротехника специальность лоархIаме я кх» аьнна хийтар Эльмурзаевна. Грозненски опытно-мелиоративни станце кхаь бетта йолча курсашка ше деша вахийтар дийхар цо, хIаьта цига дика дийша чакх а ваьнна совхозе юхавеча, цу шарралца дIатайса даьда хий декха лаьтташ тахка а каразерзаде а волавелар из. ДогIан хьисапе хий детта установкаши поливальщикий звеньяши сиха вIашагIйохка новкъостал дир цо. Ший лекцеш агрономияца а ювзаш Iана замалахь поливальщикаш кийчбир Борза.

«Автуринский» яхача совхозе планах 600 гектара тIа дилла дезача лаьттана тIоадал чуйолийташ 880 гектара тIа хий диллар соахка.

Цу совхоза Серджен-Юртарчеи Цоци-Юртарчеи отделенешка вIалла хий дехкацар. ХIанз цу гIулакха боккха теркам тIабахийтаб укхаза. Лаьтта тIоадал чуйолийташ хий дилла, хIанз вегетационни хий дуллаш ба цу отделеней кхаш леладераш. Из бахьан долаш хIара гектара тIара 26 центнер гурахьа дийна кIа чуийцад цар.

«Южный» яхача совхозе хий дехкача дукхагIа долча лаьтташ тIа гидротехнически гIирсаш даьд, хIаьта деррига каналаш дика цIена а даьд. Пхьабакъда, лаьттана тIоадал чуйолийташ кIезига хий диллад укхаза. Планах 600 гектара дилла дезача, 700 гектара дилла торо йоллаше а, 423 гектара мара хий дилладац. ХIанз вегетационни хий диллара балхаш а Iалаьмата мела ду.

Ши эзар гектар гаргга хий декха лаьтташ да «Джалка» яхача совхоза. Хий декха каналаш ханнахьа цIендаь кийча хиннадале а лаьттана тIоадал чуйолийташ хий диллара план кхоачашъяьнзар укхаза.

Совхоза кулгалхой бехках соахка цхьоалагIчеи кхоалагIчеи отделенешка хий диллaнзар е ханнахьа ца дуллаш дукха тIехьадоахаш диллар, цудухьа хий ца дехкача лаьтташ тIа кхебаьчул дукха кIезигагIа бар цу лаьтташ тIа кхебаь хьувкъам.

ХIара шера дукха поливальщикаш кийчбу укхаза, цхьабакъда кхашка аравоалар массехк саг мара хилац. Совхоза кулгалхошеи специалисташеи нийса дIа-юха хьежабац поливальщикаш кхыча балхашка ухийт. Цул совгIа поливальщикий йоагIа йоакхо яц, резинови иккаща, эшача инвентараца Iалаш бац, тIехдика болх баьчоа алапел совгIа ахча хьожадац.

Хий дехкача лаьтташ тIа кхебаьча хьувкъама учет во лелаю совхозе. Гурахьа дув кIа дIадийнача 400 гектара лаьттана тIоадал чуйолийташ хий диллар. Специалисташа лаьрхIачох цхьаццайолча участкай хIара гектара тIара 25—30 центнер кIа дала дезаш дар, хIаьта хьувкъам чуийцачул тIехьагIа гучадаьлар цхьайолча участкаш тIа хий ца дехкача лаьтта хинначул кIезигагIа хьувкъам хилар.

1970 шу хьатIакхоачаш 2500 гектара капитальни планировка е а шин эзарнегара 4100 гектарага кхаччалца хий декха лаьтташ шерде а торо я совхоза.

Лаьттана хий дехкалга боккхача лоархIаме хилар дика кхета а деш хий декха лаьтташ шердара деррига низаш тIадохийт района боахамий специалисташа.

М. ХАТУЕВ.
Шаьла хий дехкача участка инженер.

Транспорт-м кIезига яц...

Наурски района «Россия» яхача колхоза цхьоалагIча комплексни бригаде хIанз хьажкIаш хьокхаш а силос йоллаш а боахк механизатораш.

Июль бетта юххье болабеннаб колхозе доакъар кийчде. 100 гектара тIара хьекхача суданках 508 тонн силос хилар. Из жа леттача кашарашта юххе дIаеллар.

Беррига цу бригаде планах йоллаеза силос 7,5 эзар тонн я, хIаьта ши ди хьалха цар дIаеллар кхо эзар 300 тонн гаргга мара яцар.

ХIанз дуккхача хана латта йIовхал чIоагIа Iатхъ культураштa. Массанахьа доакъара лаьрхIа чуэцаш латта хьажкIаш екъа я. Ах бутт хьалха болабеннаб укх бригаде хьажкIаш хьакха.

Комбайнераш нормах дийнахьа ворхI гектара тIара хьажкIаш хьекха бовла безаш ба. Духхьала шоай нерма кхоачашъеш мара ца хилча а хIанзле кхо бIаь совгIа гектара тIара чуэца езар комбайнераша хьашкIаш, тIаккха цар хьажкIаш чуийца даьнна дарриг а кхаш 280 гектар мара дац. ХIаннад из ишта? Комбайнераш шоай болх лерттIа бе гIерташ ба, цхьабакъда царна новкъарле еш дукха бахьанаш да укхаза.

Со бригаде волча хана оатхал хьайикхха цхьа агрегат сецар. Из тоае сварка яйта тхона аьнна бригаде вера комбайнер. Цун де гIо долаш яцар бригада агроном Наникова Нина Аркадьевна, сварка кхыча бригадо яхаяр, хIаьта из йоалае е саг е машин яхийтара цхьанне сагото яцар. Бригада культстане хьалтеха йоалла лозунг «ХIара болх ца беш доадаьча сахьата шиц гектар тIара чу ца эцаш ялаташ дусалга виц ца луш хила механизатор» яхаш я. ХIаьта вай, лакхе йийца комбайн-м хьалхарча дийнахьа кхо сахьат даьннача хана дIаэтта шоллагIча дийнахьа ийс сахьат даьннача хана со цигара дIаводаш а тоаянза яр.

Цул доккхагIа дела бахьанаш а да укх бригаде болх тIехьа боахаш. Цу вай йийцача кхаь комбайнагара силос дIаозара ткъеста автомашин я бригаде. Царех итт Грознерча шоллагIча АТХ-ара, хIаьта ворхI — Наурски АТХ-ара.

Бригада а колхоза а кулгалхой чIоагIа раьза бац Грознера баьхкача шофераштa. Массане яхар бакъделга со тийшар цар хIанз беш латтача балхага хьежача.

Делкъел тIехьагIа кхийтар со эгтара хьалха бригада агрономах. Къамаьл хьале могаш яцар из. Селла корзагIаялар цун бехк бацар. Кхо сахьат даьннача хана силосни кIоага чу дIачуйоассаьраш ткъаь итт автомашин мара яцар. Делкъел тIехьагIа мара йолаяланзар ворхI автомашин болх бе. Уж ерригаш шоллагIча АТХ-ара яр. ХIаьта царех № 73-47 йола автомашина вIалла шофер воацаш латтар. Цул хьалхарча дийнахьа 31 июле шийтта сахьат даьлча болх соцa а баь царех итт шофер Грозне вахавар. ТIаккха 1 августе укхаза царна тIахьожаш вола диспетчер а вахав йоахар автомашинаца Грозне.

Болх лерттIа лелабара царна новкъарле еш хIача дац. Кхача во бац. СалаIа моттиг я. Дика болх баьчоа сарахьа преми тел.

ДикагIа вIаштIехьабаккха беза шоай болх колхоза кулгалхоша а. Транспорта даим тIахьожам лоаттабе беза. ХIара минут автомашино мича йоакхх ха деза. Цхьаккха лафет яцар силос дIаозача. Уж вIаштIехьъяьха йиш йолаш-м я колхоз. Из цар дича. Кхы а цхьаькха комбайн болх бе дIаоттае йиш хургьяр.

С. Майсигов, тха собкор.

ТЕШАМЕ ГIУЛАКХ ДЕ ХАЛКЪА!

ВорхIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси

Лакхехьарча Совета депутат! Боккха ба цу дешай чулоацам цунца ба мехка пачхьалкхен лакхехьарча органе ше вахийтачох бола тешам, цун къахьегама а творчески а гIулакхашта раьза хилар, коммунизм хьалъеш йолча Даьхенна тешаме, ше кхо ца веш гIулакх де халкъо хержачо тIайийца доккха декхар.

Мехка дикагIбола нах гулбеннаб 2-ча августе ворхIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе йоккхача Кремлевски дворецe. Депутаташа — болхлоша, колхозхоша, Iилман культурин деятелаша, партийнии советскии болхлоша сий долча ТIема Низий викалаша зала чу денад заводийи хьалъеш латтача гIишлонийи деттаaлу дог, ялат чуэцача кхехкаш бола болх, кIаьд ца луш творчески уйла лехилга — мехка вахара хIара ди хьалдиза мел дола деррига хIама. Уж баьхкаб КПСС XXIII-ча съездо белгалдаьраш дикагIа мишта кхоачашдергда, дезача денна — Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара ваха ма воагтIара мишта накъа гIоргва яха уйлаш яхьаш.

СОЮЗА СОВЕТЕ

Iуйранна 10 сахьат. СССР Лакхехьарча Совета заседаней зале гулбеннаб Союза Совета депутаташ. Ложашка ба дипломатически корпуса членаш, советскии доазол дехьарчеи кепа йоазон викалаш.

Гулбеннараша дIаьхдаь тIоараш тохарца тIайийцар пачхьалкхен ложашка гучабаьнна новкъостий **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Н. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, В. В. Щербицкий, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков.**

Боккхийчар Совета цIерах депутата М. В. Келдыша предложени юкъе йоалаю ворхIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаелла эгтара къаьнагIбарех волча Союза Совета цхьан депутата **К. А. Федина** — СССР писателий Союза правлене хьалхарча секретара дош ле аьнна.

Депутаташа безаме тIайийцача К. А. Федина йоах, ший хьалхарча сессе пачхьалкхен Iаьдала лакхера орган гулъеннай дикача хана. ХIама ца эшаш бинь бутт баьннаб вай ленински парте XXIII-ча съездо ший болх йистебаьккхача дийнахь денз. Парте съездах Iалаьмате боккхача исторически лоархIаме событи хилар. Вайна дика хов, белгалдоакх депутата, цун решенеша мел чIоагIа творчески хьалгIоттадаьд деррига советски халкъ. Болхлоша, колхозхоша, интеллигенце советски нахах доаллача хьинарца толаме кхоачашъю парте белгалъяьха коммунизм хьалъяра планаш.

Дукха ха йоаццаш араьхай вай халкъа кердача пятилетка хьалхарча ах шера хьийгача кьин результаташ. Вай дерригаш а сий долча болхлой класса хьалхара баьхкача депутаташца цхьана гIаддаха да вай цига бола индустри толамца дегIайоагIаш хиларах. Дог гIоздоаха кхаьш денад сессе Лакхехьарча Совета депутаташа — юрта боахама болхлоша.

Вай доккхал ду, йоах депутата, вай мехка Iилмеи техникеи дегIайоалаеча, Вселенни йовзача, космос караерзаеча, халкъа культура лакхъеча доахача толамех.

Лакхехьара Совет хоржаш дIаладахача хоржамашта юкъе дуккха болча наха хьинаре дакъа лацаро а коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта цхьа барт а болаш кхадж тассаро а цIаькха а къаьгта хьахьеккхар партеи халкъеи цхьоагIо хилар, вай строя демократичность, пачхьалкхен гIулакхашта доал деча дуккхача наха дакъа лоацаш хилар.

Укх лакхача трубине хьатIавоалаш аз уйла йора ма доккха а чоалхане а декхараш да вайна. Лакхехьарча Совета депутаташта хьалхашка латтараш, яхаш. Со теш, иштта уйла еш со цаI хинна ца хиларах. Вайга массанега а кхаьчаб халкъа Iалаьмате боккха тешам, кхаьчад харжархой наказ, из боккха тешам чакхбаккхара беррига воай низ а воашта ховр а дIалурга вай.

К. А. Федина дIахо дувц депутаташка хьежаш долча Iалаьмате доккхийча гIулакхех, белгалдоакх хIанз гулъяь йола Лакхехьара Совет болх беш йолча хана вай халкъо, хIаьта цунца цхьана дерригача дунен тIарча къахьегамхоша а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар дездергхилар.

Депутато белгалдоакх вай мехка дунен халкъашта юкъера хьал чIоагIдалар дунен событешта Советски пачхьалкхено еш йола влиянилакхъялар. Из деррига а вай халкъо цхьа барт а болаш хьаллоацача партеи советски правительствеи нийсача ленински арахьарча политикax хьахинар да.

Бакъда, цу хана чухьа халкъаш мукъадоцлара низ болча болама никъ дIакъовла гIерташ провокацеши духхьалара тIема интервенция яра тIадолхача американски империалистий агрессивни гIулакхаша хьоабаь дунен халкъашта юкъера кхохкам ирлуш ба. Дерригача социалистически мехкашца, дунен халкъашта юкъерча болхлой классаца, ерригача прогрессивни общественностаца цхьана Советски Союз халданза духьал латт Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лелаеча варварски агрессена. Вьетнаме США-с леладу агрессивни гIулакхаш машарах азамаштеи духьал деш дола зулам да.

Беррига советски наха а санна, вай Лакхехьарча Совета депутаташа вай харжархой лоIам а болаш, эгIазалцеи новкъа хиларцеи харцахьа дерхI машар безаш долча вьетнамски халкъа духьал американски агрессорахча леладу пиратски гIулакхаш, интервентий деррига эскар цу мехкара арадаккхар хьыда хьа а дех, — йоах К. А. Федина, гулбеннараша тIоараш а детташ.

Парте XXIII-ча съездо дийцад СССР Лакхехьарча Совета болх дIахо йолача хана эргабаьккха тоабанза барт ца хиларах, цун депутаташеи халданза йолча комиссешеи болх хьинарегIа бе безаш хиларах, халкъабоахама декхараш кхоачашдеча Советий лоархIам лакхбанза барт ца хиларах, йоах дIахо оратора. Вайна массанена а дагардайса оалаш санна хет сона нагахьа мо вай парте из указани кхоачашъяра вай хIаране низ кхобергбац аьлча.

Ше къамаьл даь чакхвоалаш депутата К. А. Федина депутаташта ловца баьккхар халкъа долча берката беча балха тIехь цар доккхий толамаш дахар ловш.

ВорхIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьайийла хилар хьакхайкаду.

Къамаьл де дош лу депутата **В. И. Конотопа.** Боккхийчар Совето шийна тIадилларах цо юкъейоалаю Союза Совета председателалла И. В. Спиридонов — Ленинграда Смольнински хоржамий округагара вола Союза Совета депутат харжа аьнна. Предложени цхьа барт а болаш тIаэц.

И. В. Спиридонов президиуме хьатIавоал Союза Совета председатела посте харжарах ловца боакх цунна дег тIара К. А. Федина.

Со Союза Совета председателалла хоржаш сий дарахи боккха тешам боларахи доккха баркал ала мукъаба сона, йоах И. В. Спиридонова. Из тешам ца боабара а майоагтIара Союза Совет лоаттаяра а сай беррига низ дIабала хьожаргва со.

Цхьа барт а болаш хорж палата председатела заместителаш: Азербайджански ССР «1 Мая» колхоза председатель **Ш. М. Гасанова,** Украински ССР Iилмай Академе президент **Б. Е. Патон,** Таджикистана КП ЦК хьалхара секретарь **Д. Расулов,** Казахски ССР писателий Союза правлене хьалхара секретарь **А. Шарипов.**

Цул тIехьагIа чIоагIъю палата заседанейи Союза Совета а Къамий Совета а цхьана йолча заседанейи регламент.

Сессе ден повестка чIоагIъе болалу депутаташ. Боккхийбарий Совето тIадилларах къамаьл даьча депутата **Ф. А. Табеева** Союза Совет хьожаргйолаш юкъейоалаю сессе ден повесткана юкъе ер дешаш дахьарах йола предложени:

1. Союза Совета Мандатни комисси харжар.
2. Союза Советеи Къамий Советеи халданза йола комиссеш хьаяр.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиума указаш чIоагIдар.
4. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
5. СССР правительство — СССР Министрий Совет хьаяр.

Цхьа барт а болаш чIоагIъю ден повесткеи дешашка хьажара порядоки.

Депутаташа хорж 31 саг юкъевола палата Мандатни комисси. Комиссе председателалла хержав депутат Н. Н. Радионов (Челябински область).

Цунпа чакхйоал СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета хьалхара заседани.

КЪАМИЙ СОВЕТЕ

Къамий Совета хьалхара заседани йистеяьлар дийнахьа 12 сахьат даьлча.

ДIаьхдаь тIоараш тохарца тIайийца хилар правительственни ложашка гучабаьнна новкъостий **А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев.**

Боккхийбарий Совето тIадилларах депутата **В. Е. Лобанова** йоах, ворхIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаелла Къамий Совета эгтара къаьнахчарех волча депутата **Д. С. Коротченкона** — Украински ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела дош ле.

Вай чIоагIа раьза хиларца белгалдаккха йиш я, йоах Д. С. Коротченкос, дIаяхача семилетка шерашка советски халкъо коммунизма материально-технически база хьалъеча дика къахьегама толамаш даьха хилар. Промышленностеи юртбоахамеи даьхача толамаша йиш хилийтар советски наьха вахара материальни боарам дикка лакхбе. ДIахо а дегIаера советски культура, халкъа образовани, унахцIено лораяр. Доккхий да халкъа, коммунизма беркатерча идеалашта гIулакх деча даь вай Iилман толамаш.

Советски халкъа карагIдаьннараштa юкъе боккха лоархIам бола гIулакх деш я СССР Лакхехьара Совет — вай мехка пачхьалкхен лакхера орган. Укх тIеххьарча шерашка чакхдаьхача социально-экономически гIулакхаша тешавеш гучадоакх советски сага долча беркатa, цун хьаштий еш йола йоакхо партенеи социалистически пачхьалкхенней дагалатта керттердар хиларах дола шеко йоаца бакъдар.

Дукха хIама даьд пачхьалкхен

(Йистедоалар 2-ча агIо тIа)

ТЕШАМЕ ГIУЛАКХ ДЕ ХАЛКЪА!

ВорхIазлагIа гулъяьча СССР Лаккхехьарча Совета хьалхара сесси

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа)

Iаьдала лакхерча органо машар лорабаран халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдараи. Советски Союза машар безаш йолча арахьарча политико дунен халкъашта юкъе доккха сий даьккхад. ТIа-тIа дукхагIа хьаллоац из дерригача мехкий хьалкъаша. Дерригача дунен тIа езаш тIаийша цар машар лорабаран чIоагIбараи, халкъ кхерамзле Iалашъяраи тIаерзаяь йола Советски правительства мероприятеш, хIаьта иштта СССР Лаккхехьарча Совета акташ а.

Вай мехка а доазол дехьа а чIоагIа могайир Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттаеча агрессеца дувзаденна 1965 шера декабрь бетта ворхIлагIча сессе тIаийца СССР Лаккхехьарча Совета заявлени.

Шоай интернациональни декхара тешаме болча советски наха дикла дарг мел доаца новкъостал ду турпалча вьетнамски халкъа, цо шийДаьхен сийи кортамукъали бахьан лоаттабеча къовсаме, из новкъостал де даиман кийча а ба.

Вай мохк цхьа вежарий дезал ба, йоах **Д. С. Коротченкос.** Цхьатарра бокъонаш йолча республикай йохаргйоацача цхьоагIоне СССР дерригахалкъаш дизза тоаденнад шоаш экономически культурни дегIадоагIача. Советски Союзе дукха хIама даьд Сийлахь-боккхача Октябре яьккха халкъий политически нийсхои доттагIали бирса тохкаш хиннача шерашка, социализми коммунизми хьалъеча хана кхы а чIоагIдара.

Бердача пхе шера планах белгалдаьд еррига советски социалистически республикаш дIахо а экономически культурни дегIайоалае. Цунах латт духхьала социализмо мара халкъашта уж массе а оагIорахьара дегIадахкара, цар вежарашха интернациональни цхьоагIо хилара тешаме наькъаш хьаделлаш хилар дерригача дунена дIахьокхаш йолча ленинеки къамий политика къаьгачарех йола цхьа оагIув.

Вай дерригаш а гIадлут советски халкъий барт тайнача дезало яьхача кердача къахьегама коталонаша, йоах дIахо оратора.

Вай мехка дахача дерригача халкъий дегIаахара толамаш хьахиннад Советски Союза Коммунистически парте хьакъале хьалхле лелаярах, партеи халкъеи йохаргйоаца цхьоагIо бахьан долаш. Из цхьоагIо дика гучаяьлар дукха ха йоаццаш Лаккхехьарча Совете хоржамаш хиннача хана, халкъа блока кандидаташта шоай голосаш дIалуш советски наха цунца голосаш дIаелар КПСС XXIII-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра тIехьа, вай Даьхе чIоагIъяра тIехьа, халкъий вахар дIахо а тоадалара, дерригача дунен тIа машар лорабаран чIоагIбараи тIехьа.

Ше къамаьл даь йистевоалаш Д. С. Коротченкос тешам белар лорзагI ца боалаши даимани депутаташа Советски Союза Коммунистически парте политика дIакхухьаргхилара, советски халкъа тешаме гIулакх дергхилара.

Д. С. Коротченкос дIакхайкаду ворхIазлагIа гулъяьча СССР-а Лаккхехьарча Совета Къамий Совета хьалхара сесси хьаеллар.

Къамий Совета председателалла Ю. И. Палецкис — Литовски ССР-а Тельшяйски хоржамий округагара вола Къамий Совета депутат хоржалва аьнна предложени юкъейоалаю. Депутаташа цхьа барт а болаш тIаэц из предложени.

Шийх иштта тешам хетарахи доккха сий дарахи доккха баркал оал Ю. И. Палецкиса. Цо дош лу шийх бенна тешам бакъбара шийна могаш бола низ а шийна ховр а дIадургхилара, шийна тIадехка декхараш мадоагIарра кхоачашдергхилара.

Цхьа барт а болаш хорж палата председатела заместителаш: Самаркандски областа Даштакибалински участкови больница керттера лор **М. А. Абдуллаева,** Кирова цIерахча Еревански завода аппаратчикий бригадир — **С. М. Петросян,** Белоруссе КП ЦК секретарь **С. О. Притыцкий,** РСФСР-а писателий Союза правлене председатель писатель **Л. С. Соболев.**

Депутаташа чIоагIъю палата заседанейн Союза Совета а Къамий Совета а цхьана йолча заседанейн регламент.

Депутата **З. Ш. Анназарова** предложенега хьежжа депутаташа тIаэц сессе ден повестка:

1. Къамий Совета мандатни комисси харжар.
2. Союза Советеи Къамий Советеи хадданза йола комиссеш хьаяр.
3. СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдар.
4. СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиум харжар.
5. СССР-а правительство — Советски Союза Министрий Совет хьаяр.

Къамий Совето иштта цхьа барт а болаш чIоагIъю дешашка хьажара порядок. Соцам баьб, къаьстта аьлча, шинца а палата цхьан йолча заседане СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдара дешага хьажара, СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиум харжара, СССР-а правительства вIашагIтохара.

Депутаташа хорж 31 саг юкъеволла палата мандатни комисси. Комиссе председателалла хорж депутат **А. П. Ваддер.** (Эстонски ССР).

Къамий Совета хьалхарча заседане дешаш йистедоалл. Заседани дIакъовлар хьакхайкаду.

(ТАСС).

СОЮЗА СОВЕТОИ КЪАМИЙ СОВЕТОИ ЦХЬАНА ЯЬ ЗАСЕДАНИ

Перерыв хинначул тIехьагIа 2-ча августе депутаташ юха а гулбелар йоккхача Кремлевски Дворецe.

ЯлхайттлагIа сахьат даьлча йолаелар ворхIазлагIа гулъяьча СССР-а Лаккхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи цхьана хинна заседани.

Председателал деш волчун истола тIа багIа палатий председателаш **И. В. Спиридонови Ю. И. Палецкиси,** цар заместителаш. Укхаза ба СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаш, Советски правительства членаш.

Депутаташеи хьашашеи дIаьхдаь тIоарраш а тохаш тIаэц новкъостий **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. П. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев.**

Председателал деш волча И. В. Спиридонова СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорнена дош лу Союза Советеи Къамий Советеи хадданза йола комиссеш яккхарах доклад е.

Коммунистически парте, йоах Н. В. Подгорне, хадданза дIаккхухь Советски паччахьалкхе чIоагIъяра, вай мехка социалистически демократи хадданза дегIаахара никъ. Из никъ къоастабеш ба дерригача вай халкъа къахьегамеи политическии хьинар хадданза лакхдара, обществаи паччахьалкхени гIулакхашта доал дара тIа-тIа дукхагIа бола нах юкъеоара дарда тIа мара коммунизм хьалъяра чоалхане декхараш толамца кхоачашдерг ца хиларца.

Коммунистически парте XXIII-ча съездо белгалдаьхар дIахо а социалистически демократи, мехка вахара хьалхле лелаеча халкъо дакъалацара еррига формаш дегIаахара наькъаш. Советски паччахьалкхе дегIаахарах КПСС Программа положене тIара хьа съездо къаьстта белгалдаьккхар эгтара а дукхагIа нах юкъеболча, долла хIама чулоацаш йолча вай халкъа организаце — къахьегамхой депутатий Советий лоархIам хадданза лакхбанза барг ца хилар.

Коммунизм хьалъяра хIанзарча этапа декхараша дIадех демократически гIулакхаш дегIадоаладара дарда тIа еррига Советий система — моттигерча Советашкара денз лаккхехьарчарга кхаччалца болх хадданза эргабаьккха тоабар.

Парте XXIII-ча съезде хьадда отадир вай Конституце шийна енна шерра йола полномочеш кхоачашъяра СССР-а Лаккхехьарча Совета болх чIоагIбара гIулакхаш. Уж гIулакхаш тIадерзаль да паччахьалкхен, боахама социально-культурни гIишлош хьалъяра керттера дешаш кхоачашдеча Лаккхехьарча Совета лоархIам лакхбара.

СССР-а Лаккхехьара Совет декхарийла я кхы а хьаддагIа а кIоаргагIа а вай экономика, халкъа вахара хьал-торо лакхъяра проблемаш кхоачашъе. Укхаза дувцараш да промышленность, юрта боахам, гIишлош хьалъяр дегIадоаладара, халкъа образовани, Iилма, культура, унахцIено лораяр, торговли, социальни Iалашо дегIайоалаяра керттера дешаш.

Доккхий паччахьалкхен декхараш кхоачашдаро дIадех сессешка СССР-а Лаккхехьарча Совето, цун еррига организацеша, хIара депутато кхы а хьинар долашагIа болх бар. Вай мехка лакхерча органа болх хадданза бола болх ма бий. Из дIахо хьош ба сессеш йолча хана а — Лаккхехьарча Совета Президиумо, палатий хадданза йолча комиссеша, хIаьта иштта депутаташа, юкъарчал доаццаш цар хоржамий округашка.

Из хьахинна да халкъа викалий советски система характерца. Къахьегамхой депутатий Советий балха тIа хадданза дувзаденна да коммунизм хьалъяра керттера дешаш, уж практически кхоачашдар.

Практико хьахьекхад СССР-а Лаккхехьарча Совета берригача балха тIа, хIаьта иштта Советий кхыча звеной балха тIа хадданза йолча комиссей боккха лоархIам хилар. ГIо дарей кийчо ярей йола Союз Советийи Къамий Советеи органаш шоаш хиларах тарра хадданза йолча комиссеша хьалхехьа а хьажий анализ ю сессе дувцаргдолча дешай, царех йола шоай предложенеш йоалаю, Лаккхехьарча Совета решенеш исполнительни органаша кхоачашъяра балха тIахьожам лоаттабу.

Цунца дувзаденна Лаккхехьарча Совета укх сессе вIашагIтоха еза палатий хадданза йола комиссеш. Цу деша хьакъе депутаташа дувцаргдолаш КПСС ЦК-аи СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиумои юкъейоалаю е хьадда йола предложенеш:

Палатий хадданза йола комиссеш дукхагIа хилийта а паччахьалкхен, боахама, социально-культурни гIишлош хьалъяра керттерча лостамашка, хIаьта иштта СССР-а Лаккхехьарча Совета балха керттерча цхьанцадолча дешашка уж яхка а дерхI.

Союза Советеи Къамий Советеи хьайича нийса долаш дерхI:

планово-бюджетни комиссеш;

промышленноста транспорта комиссеш;

гIишлош хьалъяреи гIишлоний материалий промышленностеи комиссеш;

юрта боахама йола комиссеш;

унахцIено лорояраи социальни Iалашони комиссеш;

халкъа образоване, Iилма, культура комиссеш;

торговлеи бытовой гIулакх дарей комиссеш;

законодательни предложеней комиссеш;

доазол дехьарча гIулакхий комиссеш.

Царел совгIа хIанзехьа а йолаш я укх сессе вIашагIъехка мандатни комиссеш.

ХIанзалца палаташка хьайора бюджетни комиссеш законодательни предложеней комиссеш, кхыча мехкашцарча гIулакхийи мандатнии, хIаьта иштта Къамий Совете цу цIи яьхарел совгIа экономически комиссеи а. Цар балха практико хьахьокх СССР-а Лаккхехьарча Совето къестаеш дола дешаш дукхагIа хиларца кийчо яра комиссеша беча балха боахам дикка лакхлуш хилар.

Хоаш ма дий, 1957 шера денз Лаккхехьарча Совето хIара шера паччахьалкхен бюджета меттел СССР-а халкъа боахама план а чIоагIъеш хилар. Цунца дувзаденна бюджетни комиссеш йоаленнай бюджетага меттел халкъа боахама планага а хьежа.

Цудухьа палаташка бюджетни а йоацаш планово-бюджетни комиссеш хийла аьнна предложени юкъейоалаю. Из бюджетни комиссеша хIанзехьа а фактически беш болча балха чулоацамо маяххара хургда.

Планово-бюджетни комиссена хьалхашка латт кхоачашде дезаш лоархIаме гIулакхаш. Уж хьежаргья плана а бюджета а керттерча сводни показателашка, халкъабоахама балансашка, экономика доакъош пропорциональни дегIаахара, доакъошта юкъерча бувзамий а, кхыдолча а дешашка.

Комиссеша анализ ергья халкъабоахама доакъой а союзни республикай а паччахьалкхен бюджета доходаштеи расходаштеи, союзни бюджетаи союзни республикай бюджеташтеи, къаман доход дегIаахара темпашта, бахача наьха реальни доходашта.

Подгорне дIахо дувц Лаккхехьарча Совета балха сфера шеръяларо хадданза йолча комиссей балха ший тайпара специализаци ярга, паччахьалкхен чоалхане дешаш къоасталеча депутаташ кхы а шерагIа юкъеоарга вигар. Цу дерригне а, шеко яц, дика результаташ ялар.

Бакъда, ала доагIа палатай хIанзалца хиннача хадданза йолча комиссей массаза кхоачамбилла тороаш хилацар экономика цо е вокх дакъа е социально-культурни гIишлош хьалъяра предметно, кIоарга хьажа.

Массанена а хов, масала, мехка мел лоархIам болаш да капитальни гIишлош хьалъяра дешаш. Из иштта дале а хIанзалца парга СССР-а Лаккхехьарча Совете хьожаш палатий бюджетни комиссешка халкъа боахама плани бюджети ювцача хана. Кхетадеш ма дий иштача хьале комиссе членаш болча депутатий капитальни гIишлош хьалъяра специфически проблемашка цу гIулакха тIехьа хулача кхоачамбоацарий бахьанаш, уж дIадахара наькъаш довзара хиланза ярга йоаца ха йоае а низ тIабахийта а йиш йоацаш хинна хилар.

Палаташка керда комиссеш яккхаро, хIаьта иштта цар состав шеръяро йиш хулийтаргья халкъа боахам дегIабоалабара планашка, паччахьалкхен бюджетага, уж кхоачашъяра отчеташка овлангара дикагIа хьежа. Отраслевий комиссей йиш хургья берригача мехка е союзни республика масштабах йола плани бюджети йовза меттел боахамеи культураи къаьстта долча дакъа планови показателашта, хьадда йолча министерстваи ведомстваи балха, цар планаши заданеши кхоачашъяра анализ е, кхоачамбоацараш гучадаха.

Хьахулаш да министерстваша, ведомстваша, паччахьалкхен кхыча органаша СССР-а Лаккхехьарча Совета законаши, соцамаши цун Президиума решенеши кхоачашъярах болча балха кхы а толашагIа тIахьожам лоаттабе беза хьалаш. Из беш шеко йоацаш дIахо а дегIайоагIаргья комиссей заседанешка министерствай, ведомствай доклалашка ладувгIара йоагIаш йола рекомендацеш уттаяра йола практика.

Юххерча итогах хьагучайоал кхы тIа йола резерваш гучаяхара, промышленни юртбоахамеи производство, бюджета доходаш лакхъяра, социально-культурни учреждений болх эргабаьккха тоабара керда тороаш.

Керда комиссеш яхкарца дувзаденна, йоах Н. В. Подгорне, къоастае еза Лаккхехьарча Совета палаташка хьалхагIа а хиннача комиссей функцеш.

Законодательни предложеней комиссеша, хьалха а санна уттаергья юкъарча характера законопроекташ, масала, судоустройстваи судопроизводстваи, граждански уголовни бокъон, саг йоалаярахи маьре яхарахи, дезалах, иштта кхыярех йолча законодательства яраш. Цунца цхьана доагIаш ма дий цу комиссей балха тIа Лаккхехьарча Советаи цун Президиумаи подотчетни йолча органашта законодательни предложеней комиссей балха сферах доагIача дешай хьакъе тIахьожам лоаттабергхилар.

Кхыча мехкашцарча гIулакхий комиссеша, хетаргахьа, кхы а шерагIа дувцаргда доазол дехьарча паччахьалкхенашцара вай мехка экономически, Iилма, культурни, кхыдола а бувзамаш, Советски викалаша дунеи халкъашта юкъерча организацешка беча балха дешаш санна дола Советски паччахьалкхен арахьарча политика дешаш.

Мандатни комиссешка дIадала доагIаш да хоржача депутатий полномочешка хьажар меттел уж полномочеш кхоачашъеш хиларца дувзаденна долча цхьадолча дешашка а, — депутаташа хоржамий округашка беча балхага, цар харжархошта хьалхашка еча отчеташка, депутата чакхъяьккхача отзыва нийса хиларга, иштта кхычарга хьажар а.

Кердача комиссей болх вIаштIехь боаккхача, шеко йоацаш, лаьрхIа хила еза хьалха хиннача комиссей балха практика а. Цо хьахьокх палатай еррига хадданза йола комиссеш шоай функцеш кхоачашъеча хана цхьатарра бокъо йолаш хилар, законодательни инициатива бокъо йолаш хилар. Лаккхехьарча Совете палаташка СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиуме шоай предложенеш юкъекхахьар.

Хадданза йолча комиссеех хIаране ший декхараш кхоачашду цун балха сферах доагIача дешай доазонашка, цунца цхьана хадданза йола комиссеш дукхагIа хилийтара, уж хьожаш долла дешаш шердара гIулакхо, шеко яц, комиссеш айхха вIаший гIулакх деш хилар, гIулакхаца вIаший гIо дар дIадехаргхиларах.

Комиссеша къестадергдола дукха а дешаш, къаьстта боахама дешаш, управлене тайп-тайпара доакъош вIашагIкхетача латта комплексни дешаш да. ДоагIаш ма дий, боахамеи культураи нийна дола доакъош чулоаца а, массехк комиссе балхах доагIа а дешаш цар цхьана кийчдича нийса хургхилар. Иштта моттиг эттача комиссей йиш хургья цхьана йола подкомиссеш вIашагIтоха е вIаший гIо дара кхыйола формаш къоастае.

Къаьстта боккха лоархIам болаш да планово-бюджетнии отраслевии комиссеша уж планагеи бюджетагеи хьожача хана вIаший гIулакхаш леладар. Гуш ма дий, отраслеви комиссеша планеи бюджетеи йоагIаш йолча разделашта анализ ергхилар, цар дIахойтаргья планово-бюджетни комиссешта шоай предложенеши замечанеши, хIаьта эшаш моттиг хуле юкъарчал доаццаш палаташка дIаргда.

Хадданза йолча комиссеша вIаший гIо даьзеи гIулакхаш леладанзеи даргдац законопроекташ уттаеча хана а. Из деш законодательни предложеней комиссеша, гучох, дакъа лоацаргда кхыча хадданза йолча комиссеша законий проекташ уттаеча юкъе, е цар дехарах, е палата, е Лаккхехьарча Совета Президиумо тIадиллар.

Лаккхехьарча Совета Президиумо тIехьа тIайоагIача хана а мамогга хьал а лоацаргья, дегIа а йоалаергья хадданза йолча комиссей инициатива, новкъостал дергда царна практически балха тIа. Хиланза даргдоацаш моттиг эттача Президиумо тIаэцаргда комиссеша министерствашкеи ведомствашкеи луш йола рекомендацеши предложенеши чакхъйоахалга Iалашдеш дола гIулакхаш. Хадданза йолча комиссешеи депутаташеи болх бара эша кхы а дикагIа дола хьалаш хьахилийтанза даргдац. Укхаза дувцар да, къаьстта аьлча, комиссешта шоай ханнахьа эшаш йола материалаши документаши хилийтарах, депутаташ цар производственни е служебни декхарех къаьстта йолча хана комиссешка болх бара мукъабалийтарах цхьацца болча должностни наха депутатий кхайкаралашта хапнахьа жоп ца луш, цар предложенех де доагIа гIулакхаш тIа ца эцаш йола, ла йиш йоаца факташ хьадда дIаяха езарах.

Цу гIулакха боккха лоархIам болаш хургда хадданза йолча комиссей декхараши балха порядоки къоастаеш йола цаI йоа законодательни акт тIаэцар. Укх гаргарча хана де доагIа Iоаяь йолча опыта лоархIам а беш СССР-а Лаккхехьарча Совето палатай хадданза йолча комиссеех йола положени оттаяр а цунга хьажар а. Положене тIа хьадда къоастае еза хадданза йолча комиссей функцеш, цар вIаший гIулакхаш леладарей балхеи порядок, палаташцеи Лаккхехьарча Совета Президиумацеи хIаьта иштта министерствашца, ведомствашца, паччахьалкхен кхыча органашца комиссеша вIаший леладеш дола гIулакх, къоастале деза комиссе членаш болча депутатий бокъонаши декхараши.

Из документ кийчделга тIадилла мегаргдар СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиумаи палатай председателаштеи хадданзарча комиссешца цхьана.

Керда хадданза йола комиссеш хьаяро хьагойт вахаро, Советски представительни органаш дегIаахара практико дIадехараш. КПСС Центральни Комитетои СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиумои лерхI хадданза йолча комиссей балха системий организаци эргаяьккха тоаяро Лаккхехьарча Совета цун палатийи Президиумеи болх массе оагIорахьара лакхбе йиш хулийтаргйолаш, Советски паччахьалкхен демократически принципаш дIахо а дегIайоалаяра гIулакх дергдолаш. Халкъо хоржарий хьинар керда лакхдара, депутаташта ховчохи опытахи боккхача боарамах пайда эца йиш хилийтара, харжархошта дагалаттачун лоархIам бе йиш хилийтара дика хьалаш хьахул.

Цу дерригне а йоах, ше къамаьл даь воалаш Н. В. Подгорне, новкъостал дергда коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои оттаяь боахам хьалбара шерра программа кхы а толашагIа кхоачашъяра, вай экономикеи культуреи хадданза дегIайоалаяра, къахьегамхой вахара хьал лакхдара, вай Даьхен коммунизмага бодача коталон болама.

Председателал деш волчо хоам бу сессе балха чIоагIъяьча порядко маяххара цу деша хьакъе йола решени тIаэца а Союза Советеи Къаман Советеи къаьст-къаьсттача заседанешка депутаташа палатий хадданза йола комиссеш вIашагIтоха езаш а хиларах.

Хьакхайкаю СССР-а Министрий Совета Председатела депутата **А. Н. Косыгина** заявлени. Цунца дувзаденна заявлене тIа йоах, СССР-а Лаккхехьарча Совето хьожаргйолаш оттадаьд СССР-а правительство вIашагIтохара дош, Министрий Совето ший полномочеш Лаккхехьарча Совета хьалхашка Iойохк, ший декхараш кхоачашдаьдальнарг а лерхI. СССР-а Министрий Совето цхьана йолча заседане председателал деш волчунгара дех СССР-а Лаккхехьарча Совета из дIахайтар.

Къамаьл ду депутата **Н. Г. Егорычева** (Москва). Советски наха йоах цо, бе а боагIаш мах бу чурча а арарча а политика хьанъе СССР-а правительства беча боккхача беркатерча балха. Советски правительства берригa болх тIаберзабаьб вай парте генеральни лини, КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра, халкъа гIулакх дара.

Советски правительства чурея арареи политика, берригa болх бизза жоп луш ба къахьегамхой вахара керттерча хьашташта, цар бизза могабеш а хьаллоацаш а ба. Из политика нийса хилар цIенхашта тохкаш хилар дукха ха йоаццаш СССР-а Лаккхехьарча Совете хинна хоржамаш. Цар къаьгга хьахьекхар партии халкъи йохаргйоаца цхьоагIо йолаший айхха кхотаданнеи хилар. Советски наха цхьа барт а болаш кхаж тессар коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта, цунца цар хьахайтар шоаш дозув доацаш Коммунистически партех, цун Центральни Комитетах, Советски правительствах тешаш хилар.

Сона хетачох, йоах, дIахо оратора, халкъа лоIам бар а дувцаш, СССР-а Лаккхехьарча Совета берригача депутаташа могабергба Советски правительства болх. Боккхийбарий Советаша тIадилларах цо юкъейоалаю СССР-а Министрий Совета Председатела яь СССР-а правительства ший полномочеш СССР-а Лаккхехьарча Совета хьалхашка Iоаххарах йола заявлени тIаэца аьннеи СССР-а Министрий Совета болх могабе аьннеи йола предложени.

Къамаьл де дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара **Л. И. Брежнева.** Зале чIоаггIа дIаьхдаь тIоараш тох.

Новкъостий депутаташ! — йоах цо, — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето тIадилларах шо хьожаргдолаш аз юкъейоалаю новкъост Алексей Николаевич Косыгин СССР-а Союза Министрий Совета Председателалла юха а оттаварах йола предложени. **(ЧIоаггIа а дIаьхдаь а тIоараш тох).**

Новкъост Алексей Николаевич Косыгина тIадулл СССР-а Союза Лаккхехьара Совет хьожаргйолаш СССР-а правительства состав, вешта аьлча СССР-а Министрий Совет оттаяр. (ТIоараш тох).

СССР-а Лаккхехьарча Совето цхьа барт а болаш тIаэц ер соцам:

1. СССР-а Министрий Совета Председатела яь СССР-а Правительствас ший полномочеш СССР-а Лаккхехьарча Совета хьалхашка Iойохкаш хиларах йола заявлени тIаэцийла.

СССР-а Министрий Совета болх могаболба.

2. СССР-а Министрий Совета председателалла оттаволва новкъост Алексей Николаевич Косыгин, цунна тIадуллалда СССР-а Лаккхехьарча Совете СССР-а правительства составах йола предложени хьачулулга.

3. СССР-а Министрий Совета тIадуллалда СССР-а Лаккхехьарча Совета СССР-а правительство вIашагIтохалца ший декхараш кхоачашделга.

Шинна а палата цхьана йола заседани дIакъовл.

3-ча августе ший болх дIахо беш я СССР-а Лаккхехьарча Совета сесси.

Иттех ди мара дисадац гIишлошъерий деза ди хьатIаккхача. Цу цIейна сийленца накъа яхара социалистически яхье яьннай «Грозпромстрой» треста чуйоагIача № 4 йолча гIишлон-монтажни управлене сменаш, бригадаш.

Цига хьалха латташ хьайоагIа Самойленко Михаил Тимофеевич керте латта комплексни бригада. Дийъ шу хьалха коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай цу бригадо. ХIаьта бригадацарча 30 болхлочох 18 саго коммунистически къахьегам ударник яха сийлен цIи лелаеш ва.

ХIанз цар хьалъеш я Мичурина цIерахча поселке керда школа. Из ханал хьалха хьалъяь яккхара хIара смена нормаш 120—125 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег гIишлошъераша нн. Детистова, Абольмасовас, Тимофеева, Коновалова, кхы дуккхачар. ВорхI бетта план ханал дукха хьалха кхоачашъяьй бригадо, хIанз дукха хIама ца эшаш бархI бетта план кхоачашъяьй цо. Бригада коллективо хьалдеш да 95 квартира йола цIа. Ханал хьалха хьалдаь а даьккха паркет йилларей басараш хьакхареи балхаш дIадолдайта лерхI гIишлошъераша. Иштта дика къахьегача бригадана СМУ-4 кулгалхоша хIара бетта ахчан премеш хьежаю.

Сурта тIа: бригадир Самойленко Михаил Тимофеевич керте латта бригада.

И. Пляева сурт.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ ДЕННА НАКЪА БОЛХАШ

КЪАХЬЕГАМЦА ЯЬККХА КОТАЛО

Пятилетка хьалхарча шера, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьинаре къахьегаш я Грозненски аьшка-бетона конструкцей завода цехаш. Царех цаI я Хачатурянц Василий Филиппович керте латтача йиълагIча цеха коллектив. Цига хьаю промышленни зданештеи нах чуIе хьалдеча цIеноштеи тIаехка аьшка-бетона плиташ. Хьалха дIадахача шерашка тха цеха коллективо арахецача продукцена юкъе дукха брак нийслора, — йоах Василий Филипповича. — Цу гIулакха уйла а яь болх тоабара наькъаш леха волавелар хIара болхло. Цар шоай производствах дог лазар, цун сий лакха лоаттаде лерхIар. ТIаккхуш хуле лехар кораддоагIа. Продукце дикал лакха хулийтаргйола наькъаш а корадир. Укх шера арахийцача продукцена юкъе брак хинна моттиг яц.

Продукце дикал лакхъяларга хьежжа ди тIехьа лакхлу къахьегама овсарле а. ВорхI бетта план 20-ча июле кхоачашъяьй цеха болхлоша. Планал совгIа арахийцай 600 совгIа кубически метраш аьшка-бетона изделеш. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах дIабахача ялх бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 11400 сом да.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад цеха новатораша, рационализатораша. Дукха кердалараш балха юкъе ккхьад цар. Укх шера рационализатораша кийч а яь балха юкъе йихьача пхе рационализаторски предложене производствана баь пайда массехк эзар сом да.

Ши-шегIа хьахийча лаш уж къахьегама толамаш. Цун керттердар за болх нийса вIаштIехьбаккхар. ХIара сменах баьча балха итогаш ю. Балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш белгалдоах, уж кхы ца нийсдалийтара е еза мероприятеш кийчъю.

Иштта ший болх дика вIаштIехьа а баьккха лакха къахьегама толамаш даьхача цеха коллективо кхоачашдир дукха хана денз шийна дага лаьттар. Завода цехашта юкъе хьалхара моттиг яккхарах завода карара кара тела ЦIе байрах елар цунна. Цу гIулакхо деган гIоздаьхача цеха болхлоша кхы а дикагIа къахьег гIишлошъерий денна сийленца накъа бахара. ХIара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег Пинаяков Геннаде, Бондина Нинас, Моргунова Любас, кхыбараша.

Цу лакхе йийцача цеха коллективаца яхье яьннача нов. Лемешко Николай Кондратьевич керте латтача шоллагIча цеха коллективо доаха къахьегама толамаш а дог гIоздоахаш да. Еррига продукци арахецара ворхI бетта план 24-ча июле кхоачашъяьй цо. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах ворхI бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 83 эзар сом да, из хул планах лаьрхIачул ткъо эзар сом дукхагIа.

ГIишлошъерий денна сийленца накъа бахара 29-ча июле дIабахача бетта план кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцадар цеха болхлоша. Уж декхараш ханал хьалха кхоачашдара еррига шоай тороаш оарцагIъяьхар цар. 23-ча июле кхоачашйир дIабахача бетта план. Планал совгIа арахийцар 600 гаргга кубически метр аьшка-бетона изделеш. Сменни нормаш 150—160 процент кхоачашъеш дика болх беш я комсомолец Пожидаев Андрей керте латта бетонщиккий бригада. ХIанз Октябрь бетта чотах къахьегаш я из. ГIишлошъерий дезача денна оаха кийчдаь къахьегама совгIат да из — аьлар бригадира нов. Пожидаева. Иштта дика болх бу бетонщикаша, комсомольцаша А. Ростовцева, Х. Гириханова, кхычар.

«Октябрьнефта» НПУ инициатива дог раьза хинна хьаллаьцача шаккхе цеха коллективо дош деннад итт бетта план 10—15-ча октябре кхоачаш а еш. Сийлахь-йоккха Октябрьски революци хинна 49 шу тулача денна сийленца накъа яха. Планал совгIа арахецаргья эзараш кубически метраш аьшка бетона изделеш.

Б. КОСТОЕВ.

ЙИЗЗА ЙОАКХО ЙИЧА

Сунженски районерча XX партсъезда цIерахча колхоза № 2 йолча тракторни бригада къахьегамхой хьинаре къахьегаш ба укх деношка. Укхаза берригнешта а дагадоаллар да лаьтта оахилгеи гIожа а моша а доакъар кийчделгеи сиха а дика а чакхдаккхар.

ХIанз хIара минут еза я. Цудухьа дийнахь а бус а ца социйташ оахаш латт лаьтташ. Механизатораш, шоайла яхье а баьнна, из белх сихагIа а дикагIа а чакхбаккхара къовсам лоаттабеш ба. Яхье хьалха болх трактористаш Глуховцев Федор Кирилловичи Гупалов Василий Алексеевичи. Норма 4,8 гектар йолаш цар хIара денна 6 гектарага чхоачаш лаьтта оах. Оахам дика ду. КIоаргал 27—30 сантиметр я. Йовкъаш юкъейита моттиг яц.

Овсарле лакха а йолаш болх бу трактористаша Чечелев Ивана, Мешенко Михаила, Бабинков Василе. Цар хIара денна пхи-пхи гектар оах.

Лаьтта оахача хьалха латтарий балхах лаьца халданза яаду «Къахьегама листока» тIа. Планах аха езар 1200 гектар я, хIаьта хIанзалехьа 550 гектар аьха а яьннай. Лаьтта ахара темпаш хIара денна дегIаухаш латт.

Йоккха терко ю цар иштта доакъараш кийчдара а. Магар яха бун йийнача 226 гектарах 130 гектар хьекха яьннай. Тракториста Шабулин Виктор Ивановича трактора тIехьатессача косилкаца дийнахьа 15 гектарага кхачалпа хьекх. Йокъаенна магар кадай гул а еш вIашкаетт тракториста Васюков Виктора. Магара йол хьагулъешшехь а кхы тIехьа ца йоалийташ аргIашка ухийт укхаза.

Чуийнна чах аргIаш деш йоалл лаьрххIа цу гIулакха вIашагIъелла ши звено. Царех хIаранена юкъе стогометалка лелаю цхьацца механизатори аргIаш дотта кхоккха болхлои ва. Дика болх бу тракторист Павлов Николай Ильич, аргIаш дотта Зибров Павел Иванович, Попов Виктор Алексеевич, Шевченко Иван Иванович юкъе волча звенос. Нормах 25 тонн йотта езача цар хIара денна 30—40 тонн аргIашка ухийт. Цкъа денна ца Iеш ахчанца совгIаташ тийннад цу звенона. 85 гектар люцерна а я колхозе дIайийна. ХIанзалехьа шозза хьекха чуийцай из. Цу башхадикача доакъара итташ тоннаш вIашкаяхийта дIаоттаяьй. Укх деношка кхоэлагIа из хьакха болалургболаш ба укхаза.

Силоса йийна хьажкIаш чуэцаш хургья силос чуэпа ши комбайн. Комбайнераш Болотов Иван Петровичи Санин Алексей Пантелеевичи Горагорскена юкхе дIайийнача силоса лаьрхIача хьажкIий плантацешка арабаьннаб.

Доакъараш кийчдеча бригадацара къахьегамхой юкъарча хьайбашта шертта гIожа доакъараш Iалашдарара диза даргдоацаш меллар де лаьрхIа ба.

И. ГУЗЕВ.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Грозненски шурий совхозе йоккхий балха толамаш доахаш къахьийгад ахархоша. Цу совхозо паччахьалкхенна ялат дIаладара план 5200 тонн мара йоацаше а духхьал кIа дIаденнад 7000 тонн. ХIанз а кIа дIателаш латт.

КхоалагIа ди да совхозе силоса хьажкIаш хьоккхаш бола. Уж декхарийла ба 3 эзар гектар хьажкIаш хьакха а хьекха 36 эзар тонн кIоагашка йолла а. Дика къахьегаш ба цу балхашка комбайнераш Анидолови, Седикови. Цар денна тIехкхоачалпъю шоай балха нормаш.

Иштта дика балхаш деш ба шофераш а. Городерча 70 шофера юкъе хьалхле делаеш ва Ярославский. Цун ЗИЛ-150 яха машен массаза а болх беш я. Дуккхаза ахчан премеш тийннай цунна совхозо.

Номер цаI йола шурий совхоз эггара хьалха яьннай ялаташ чуийца Грозненски районерча боахамашта юкъе. Цига хIанз хьажкIаш хьоккхаш ба. ХIанз кхашка болх беш я пхи комбайн. ХьажкIаш хьоккхача чIоагIа къахьег Барабаш Николаеи Мечиков Владимиреи. Денна нормах йоагIача пхе гектара меттел 7—8 гектар хьокх цар. ГIаламаш докъадалалехьа хьажкIаш хьекха бовла гIерт совхоза къахьегамхой.

Совхоза механизатораштa дика хов гурахьа дувш дола ялаташ дIаде дукха ха ца йисалга. Цудухьа ялат чуийцадаьнна лаьтташ оахаш ба укхаза. Денна 100 гектар лаьтта оах.

Гурахьа дувш дола ялат дIаде дезача 3200 гектар лаьттах 2400 гектар кийчдаь даьннад ялаташ дIаде.

Лаьтта оахача дика къахьегаш ва Чикельдин Петр. Цо денна 4 гектар тIехкхоачашъю норма.

Е. МАНСИМЕНКО.

Соликамски каьхат

Советски Союзе арадувлача газетех хIара диьлагIдар кепадетт Соликамски целлюлозно-каьхата комбината каьхата тIа. Цу предприяте продукци ух вай Даьхен ерригача республикашка а доазол дехьарча паччахьалкхенашкарча пхи эзар адресагIа а. Уральски каьхата тIа кепадетт Афганистана, Куба, Марокко, Югославе, Инде, дуккхача кхыча мехкий газеташ. Каьхатал совгIа, комбинате хьаю кIайяь целлюлоза, спирт, хIара денна колхозаштеи совхозаштеи дIаухийт эзараш килограммаш доакъарий белкови дрожжаш.

Укх тIеххьарча шерашка предприяти эргаяьккха тоа а яьй, шер а яьй. Болх бе йолаеннай шера керте 216 эзар тонн дарегIа каьхат хьаду чехка лела ши агрегат. Из 1913 шера паччахьа Россе ерригача каьхат деча фабрикаша хьадеш хинначул дукхагIа да.

Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара сийленца накъабахара кийч а луш, соликамцаша дIакхайкаяьй Малхбузехьен Уралера каьхат дераштa юкъера ворхI шера плана задапеш ханал хьалха кхоачашъяра яхь.

Кердача агрегаташта юхе бIаргагуш наггахьа саг мара вац, уж технологически процессашта автоматически доалдара пульташтa хьалхашка мара бац.

Н. АКИМОВЕИ
Е. ЗАГУЛЯЕВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

IАННА—БОКЪОНЦА КИЙЧО

Кхоачамбалла доакъар ца хилар бахьан долаш дIаихача шерашка Iана замалахьа дукха халонаш эзар Надтеречни района «Минеральный» дулха-шурий совхоза хьайбаш лeладераша. Цу тайпара халонаш кхы ца хилийтара уйла еш бар совхоза кулгалхой. ХIанз кхеь баьцаш сихбенна чуэцаш боахк совхоза механизатораш. Ча дерригача ялат чуийца даьннача кхашкара хьагулдаьд.

Йол планах 4674 тонн Iалашъе езаш бар совхозе, хIаьта хIанз Iалашъяьр 3,5 эзар тонн я укхаза. Йол Iалашъеш кхо бригада я. Царех дикагIдола толамаш Тутаева Зиаша кулгалдеча цхьоалагIча бригадо даьхал. Цар хIанзле цхьа эзари ах эзари тонн Iалашъяьй йол. 5-ча августа кхоачам хиллал йол Iалашъяь даргда тхо, — йоах керттерча агронома.

Иттех ди да совхозе силос чуэца болабенна. Планах шийтта эзар тонн силос лаьттах йолла бевам ба механизаторий, тIаккха цар хIанз дIаелла яьннар ши эзар тонн мара яц. Хаяханнахьа комбайнашкара силос дIаоза тоъала автомашинаш ца хилар бахьан долаш тIехьадоах из гIулакх. Кхы а эшараш итт автомашин я. Уж совхозе яхкийта декхарийла яр Грознера водхозеи № 7 йолча гIишлойи управленеш.

Цхьатарра хIанз лаьтташ оахаш ба совхоза механизатораш. Гурахьа ялаташ дIаде дезача 3100 гектар лаьттах 2800 гектар аьха баьннаб укхаза. Геттара дика лелабу шоай болх «Старогрознефть» объединенера бахкийтача трактористаша. Цар совхоза пхи трактор яйтай. Массаболча трактористаша даим тIехкхоачашъю норма. Вакъда, массарел дикагIа хьокхамаш Даниленко Ивана доах. Цо дийнахьа нормах 7 гектар лаьтта аха дезача 12—14 гектар лаьтта оах.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

КЕРДА ДЕКХАРАШ

Дувца мегаргдолаш дика толамаш даьхад укх шера МалгIабика № 1 йолча кIоарга бурув деттача контора коллективо. 397 метр техад цар планал совгIа бурув, дикка сихдаьд бурув тохилга, лохденнад бурув тохарга дIадолар. Бурув тохара балхашка дIалодачоа хIара деннара учет яро хьахьекхад из чIоагIа пайдане гIулакх хилар. Дика дIахьо экономически а технически а дешар наха Iомадар. Цу мероприятеша торо хилийтай дукха средствашкхое.

Гематигах, безача лоабата мархкалах шоалагIа пайда эцарах контора коллективо кходаьд 65 эзар сом. Цу тIа гIолла 11,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле а.

Дикача гIулакхашца белгалъяьннай нов. Ханчемиров Николай керте латтача бригада коллектив. Халача геологически хьалашка эггара цу майда тIа кIоаргагIа йолча (4440 метр) скважина бурув техад цу коллективо. МалгIабике эггара хьалха юрски тIоанашкара мехкдаьтта даькхар цу скважинаца.

ТIехкхоачашъяьй заданеш мастераш Атарщиков, Сальников, Левшин, Матвеев керте латтача коллективаша а. ДикагIеи пайданегIеи хургболча тайпара тоабаьб шоай болх вышкомонтажникаша. Кхоъ буровой хьалъеча цар кходаьд 37 эзар сом. ДIаяхача хана бурувдеттараша эксплуатаце дIаеннай № 891 йола кIедж етта скважина. Укх деношка ханал хьалха мехкдаьтта тела йолаелар № 869 йола скважина.

Бригадашта юкъера социалистически яхь чIоагIъяра тIеххьарча хана хIара бетта лакха хьокхамаш даьхача бригадана ахчан преми тела оттадаьд, вIаштIехьдаьхад бурув тоара культуреи рационализаторски болхи дикагIа хилийтара йолча конкурса хьалаш, болхлой дIа-юка кхувлилга тоадара чIоагIа терко ю. Цар а кхыча мероприятеша а торо хулийт контора ерригача коллектива болх тоабе.

ХIанз бурувдеттарашта хьалхашка эттад керда декхараш. Производства резерваш гуча а йоахаш шерье еза тохкама майдаш. Халданза тоае еза производство, гучадаха деза кхоачамбоацараш, уж дIалахара оарцагIваккха веза хIара болхло.

ХIаьта кхоачамбоацараш долаш да. Буровойш хьалъеча а царна монтаж еча а эша материалаш, инструмент ца хиларах балхаш сеца латташ моттигаш нийслу. Вышкомонтажникаша хIанз а дукхагIа дола балхаш кулгашца ду, цхьайолча балха процессашта механизаци е йиш йоллашехь а. ХIаьта цу гIулакха терко е езилга дувца а эшац цунах хьабоалача пайдага хьежача. Масала, хIанз дукха ха йоаццаш оттабаьча дIа-юха боахача циркулярни херхо дикка лоацйир вышкаш хьаяра ха, балха дикал лакхйир. Кастта чакхъяха лаьрхIача мероприятей план я конторе. Цу планах лаьрхIа мероприятеш балха юкъейихьачул тIехьагIа бархI-итт ди лоацлургья вышкаш хьалъеш йоаккха ха.

ШоллагIча ах шера шоашта хьалхашка этта декхараш толамца кхоачашде дага ба бурувдеттараш.

С. ТЕМИРАЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча кIоарга бурув деттача контора директор.

ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР—IИЛМАН ЛАРДА ТIА

«Чечингсельстрой» треста № 101 йолча дIа-юха ухача механизированни колонна гIишлои объекташкара къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх дIаболабаьб. Вай республике гIишлои балхаш Iилман ларда тIа вIаштIехьдахара эггара хьалха беш бола болх ба из.

ДIаьха йоацаш оттаьй план. ХIаьта а цу плана тIа белгалъяьхай кхоачашъе еза дукха организационно-технически экономически мероприятеш. Цу мероприятешта юкъе йолх гIишлош хьалъеча керда техника юкъе хьолга: механизированни хьисапе битум йоттаргйола прогрессивни агрегаташ, дизельни доагорца болх бергбола ленточни транспортераш, кхыдараш. Плана тIа белгалдаьккха да гIишлои объекташкара къахьегама овсарле лакхъергйола керда инструменташ Iалашъелга, къахьегам вIаштIехьбаккхар алапи телара прогрессивни формаш балха юкъе хьолга.

Инженер нов. Кутарай керте латтача НОТ-а плана автораша чIоагIа теркам тIа а бохийташ болхлой моттиге къахьегам вIаштIехьбаккхара анализ ярал совгIа, цар экономически новкъосталца расчет яьй лаьрхIа йола мероприятеш балха юкъе йихьача мел пайда хул хьожаш. Духхьала цхьан объекте къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхаро торо хулийт шера паччахьалкхенна 6268 сом пайда бе.

ХIанз вай Нохч-ГIалгIай республикерча гIишлои организацешка кийчъеш я Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара из производстве юкъе дахьара йола план. Цу балха тIа дукха халонаш нийслу. ХIана аьлча хIанзалца хьа йоацаш я къахьегам вIаштIехьбаккхарап, кийч а яь производства юкъе НОТ-а планаш яхьараи йода квалифицированни методика. Цулухьа СМУ болхлоша НОТ-а мероприятеш кийчъеча кхоачамбоацараш нийслу.

Комплексни хьисапе декхараш кхоачашдаргеи чIоагIа лард хиларгеи диллача организационно-технически мероприятел эргагIа да Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхар. Цхьабакъда, вай республикерча организацешка кийчъеча планаша кхоачашдац цо дIадехараш. План оттаялехьа болхлой моттигашка къахьегам вIаштIехьбаккхара е йоагIача хьисапе анализ яц, дукха мероприятеш НОТ-а плана юкъе кхаьхац.

Хьокхама хьэацаргья вай лакхе йийца НОТ-а план. Боккъалдар аьлча, из дика гIулакх да, цо вIаштIехьдоалийт цу объекте Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккха. ХIаьта а плана тIа белгалдаь дац къахьегама хьалаш тоадара, производственни эстетика, технически нормировани яр эргадаккхара, кадраш кийчъяра дола дешаш.

КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа Iилман-технически информацеи пропагандаи Нохч-ГIалгIай Цlен коллективо беррига ший ния тIабIхийта къахьег гIишлои организацей коллективашта НОТ-а декхараш кIоаргагIа довзийтара. Цунга хьежжа лакхагIа хургья производства экономически эффективность, дикагIа вIаштIехьдоал къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара план оттае.

Тха коллективо цу темах лаьца лекцеш еш, НОТ-а планаш увтта а яь, уж производства юкъе йихьача мехкарча дикагIйолча гIишлои организацей опытах йола тематически выставка яьй, хьакъоастаь кийчъяьй лоархIаме методически пособеш, консультацеш ю, кхыйола мероприятеш.

Укх деношка Iилман-технически информацеи пропагандаи Цlен коллективо гIишлои индустре областной НТО правленеца цхьана къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара гIишлошъераша семинар йир.

Семинаре дийцар дар опыт дIа-юха лулга, НОТ гIишлои организацешка юкъе яхьара пропаганда тоаелга. Семинаре дакъа лоацаш бар вай республикерча ерригача гIишлои организацей викалаш. Цул совгIа цига дакъа лоацаш хилар Краснодарски краера, Ростовски областера, Черсий-Боалкхароера гIишлои организацешкара викалаш. Боккха теркам тIа а бохийташ дийцар семинаре дувца оттадаь дешаш, чIоагIа уйла тIайохийташ дийцар къахьегам вIаштIехьбаккхара дешаш.

Сенгара дIаболабе беза Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болх? Свердловчаний опыто хьахьокхаш ма хиллара хIара СМУ вIашагIйолла еза НОТ-а совет. Цо кулгалдергда Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болча организационни методически балха. Кийч а яь НОТ-а план бригадашка, участкашка, гIишлои объекташка юкъе яхьара вIашагIйохка еза инженераш, технологаш, экономисташ, механикаш, новатораш, рационализатораш юкъе бола творчески группаш.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхар гIишлои организацей кулгалхой, инженерно-технически болхлой, участкай начальникий, прорабий лоархIамерэ декхар да. Из кхоачашданза даргдоацаш хIама хинна дIаэттача моттиге доаха толамаш а дика да. Iилман ларда тIа болх вIаштIехьбаккхар «Чечингсельстрой» треста дикагIа лелалга фуд? Цун бахьан да треста кулгалхоша цу балха чIоагIа теркам тIабахийталга. Цига на Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара дола дешаш къестадеш штате вола инженер.

Семинаре дакъа лаьцараша массава раьза а волаш тIайийцар дуккха гIишлои организацеш йолча вай республике НОТ-а лаборатори вIашагIйоллилга. Из чIоагIа эшаш а я. Лаборатори хургья ше цаI мара йоаца тохкама центр, цо гIулакх дергда республикерча ерригача гIишлои организацешта.

ЧIоагIа лоархIаме да гIишлои организацешка НОТ-а бюро вIашагIйоллар, хIаьта йоккхача гIишлои организацешка уж дешаш къестадеш штатни цхьа инженер хила веза. Из иштта ца хилча Iилман ларда тIа болх вIаштIехьбоаккхилга лертIа дIагIоргдац.

Цхьайолча гIишлои организацешка Iилман ларда тIа болх вIаштIехьбоаккхача гIалаташ дувлийт. Царех я «Грозпромстрой» треста СМУ-3, СМУ-5 организацеш. Цига увттаю НОТ-а планашта юкъехухь еррига гIишлои-монтажни управлене. Из болх иштта бе йиш йолаш бац, хIана аьлча гIишлои организацеш кийчъяь яц цу гIулакха. «Уралхиммаш» завода болхлоша хьалхагIа Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаьккхар станокашка, участкашка, цул тIехьагIа цехашка, хIаьта хIанз ерригача завода болх Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара планаш оттаеш ба уж. Цудухьа семинаре дакъа лаьцараша могадир цхьадолча балхашта, процессашта, объекташка НОТ-а планаш юкъейихьачул тIехьагIа мара гIишлои-монтажни управленена НОТ-а план ца оттаелга.

ДикагIа пайда баргболча хьисапе НОТ-а планаш оттаяра дикка уйла е еза гIишлои организацей кулгалхоша. Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхача хьинаре дакъа лаьцача творчески группашта болхлошта поощренеш тела еза.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара балхаш дIадоладелча вIаштIехьдаргда кийч а яь, республикерча гIишлошка НОТ-а планаш юкъе яхьара конкурс е. Из санна йола конкурс кхайкаергья укх август бетта.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаьккха, из гIишлои организацей балха юкъе дихьача нохчгIалгIай гIишлошъераша толамца кхоачашдергда укх пхе шера плаццх хьалхашка латта декхараш.

И. БЕЛЯЕВ,
Iилман-технически информацеи пропагандаи Нохч-ГIалгIайчен Цlен директор.

ЛАТИНСКИ АМЕРИКА КЛАССОВИ ТIЕМАШ

Латиноамерикански мехкашкара ухача хоамаша тешал ду забостовочни къовсам чIоагIлуш хилара.

Дукха ха йоаццаш официальни колумбийски кепайоазоно баьча хоамах, 8 июне Колумбе цхьан ханна 5 забастовка хилар. Забастовка еш бар «Гранколомбиана» яхача торгови флота морякаш, Барранкилья яхача города «Корона» яхача комбинате, Сан-Фернандо яхача шекара завода, Боготерча «Муна» яхача металлургически завода, «Антекс» яхача мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой. Цул кIеззига хьалхагIа мехка дуккхача департаменташка забастовка толаме чакхъяьккхар тхьамкхедеча 400 эзар волча саго. ХIаьта цхьоалагIча мая цIей хьатIакхоачача хана берригача мехка студенташи бахача нахеи хьал а лоацаш, профессорско-преподавательски состава забастовка йир Колумберча ерригача университеташа. Из яьрий йоккха котало а йолаш чакхъяьлар забастовка.

Колумбийски къахьегамхой гIовттаро хьахьекхар къовсама кхоачамаш мел доккхий да. Халкъах болча массе тайпа наьха викалаш тIа-тIа дикагIа кхеташ боагIа барт-цхьоагIо хиларо мара толам боаккхийтарг ца хиларах, доал деча классашка, предпринимателашка уступкаш яйтарг а хьалехараш кхоачашдайтарг а ца хилар. Кхетадеш да, Латински Америка къахьегамхоша къовсам цхьатаррарча хьалашка лоаттабеш ца хилар. ХIара мехка, хIара района массаза а ший хьаьда бахьанаш хул гIовттара. Цхьабакъда, болхлой класс массанахьа а хIана лоаттабац аьнна хала къовсам лоаттабе безаш хул хьабе баих ца хилара духьала, иеча хIамашта даим маьхаш тIадетталуш хилара духьала, сага хила доагIаш дола вахареи къахьегамеи хьалаш хилийтар духьа, къахьегамеи социальни законодательство бахьан долаш. Из къовсам империализмана духьала, демократически бокъонаши паргIатонаши бахьан долаш лоаттабеча къовсамца цхьана тарбеш ба.

Цу хьакъехьа хьокхаме да чилийски пролетариата—къилбаседа американски цIаста кампаней доалахьарча «Эль Теньенте», «Сальвадор» яхача рудникашка горнякий Iалаьмате хала классови тIемаш. Уж компанеш, чилийски журналиста Альберто Спикина яздаьча тайпара, «паччахьалкхенашта чура паччахьалкхеш» я. Форда тIара хьалйистача 3 эзар метр хIана яц аьнна лакхача моттиге, Чили столицера Сант-Ягора 80 километр гаьна улл «Эль Теньенте» яха рудник. 1965 шера компанешта хинна пайдаш 102 миллион доллар хиннадоллашехьа а, горнякашта, цар дезалий вахар тоадара цхьаккха а хIама данвар. Рудник набахтенцеи концентрационни лагерцеи нийсъю Альберто Спикина. «Горняк кхоаненга даха дог доацаш саг ва, — язду цо. — Массазарча наьха долаш долча а цар вахар сатохалургдолаш хулийтача а хIамаех цхьаккха а хIама шоай доалахьа долаш бац уж».

Кхы сатохадаланзар «Эль Теньенте» горнякашка. Сага хила доагIаш дола вахар бахьан долаш къовсам болабир цар. Массехк кIирах лаьттар из къовсам. Цхьабакъда, капиталисташ аьннар де тугаш бацар. ТIаккха, забастовка еш болча болхлошцара шоай солидарность дIа а хьокхаш, забастовка кхайкайир «Сальвадор» яхача рудника горнякаша. Забастовка йолаьча «Сальвадора» болхлошта оакхарий хьисале дов дир массехк саг ве а вувш, иттанешта човнаш а еш. Чиле къахьегамхой Едини просоюзни центро баьча тIахьехамах дерригача къаман юкъара забастовка кхайкайир 15 марта 24 сахьата болх сецар мехка. ТIаккха тIехьашка ца бовлаши цхьа барт болаши чилийски къахьегамхой хилар бахьан долаш каяланза а забастовка ераша дIадехараш кхоачашданза а баланзар предпринимателаш.

Латиноамерикански пролетариато лоаттабеча стачечни къовсаме лоархIамегIара моттиг дIалоацаш латт доакъошкарча къахьегамхой йоккхийча отрядаша санна, иштта берригача мехка къахьегамхоша а дерригача къаман юкъарча къовсамаша. Цу тайпарча къовсамех цхьанне вай цIи яьккхай—чиле къахьегамхоша 24 сахьта яь забастовка. Укх шера цкъа санна дуккхаза а дIакхайкаяьй Уругвая, Боливе къахьегамхой дерригача къаман юкъара забастовка, июнь бетта юххье цхьан ханна виъ миллион совгIа волча болхлочой гIулакхерча сагой дакъа а лоацаш хинна Аргентина къахьегамхой дерригача къаман юкъара забастовка. Берригача мехка гIолла дIаньржар из, заводийи фабрикийи машиннаькъий, учреждений, торговле болх юкъах а боаккхаш. Къахьегамах долча закона реформана яьча президентски «ветона» духьалара протест дIахьокхара маIан долаш яр из. Иштта политически маIан долаш а яр тIема переворот е кийчлуш хиннача реакце еча наступленена духьалара ший тайпара протест йола из забастовка.

Кхы кIезигагIа политически лоархIом болаш бацар Эквадора къахьегамхоша болабаь къовсам а. Укхаза доал деш йолча тIема хунта экономически политикана духьала протест еча хьисапе Гуаякила профсоюзаша дIакхайкаяь массане юкъара забастовка хьаллаьцар мехка кхыча городашкарча къахьегамхоша а. Дукхагlа йолча предприятеша болх соцабир, магазинаш дIакъайлар, транспорт сецар. Ши ди даьнначул тIехьагIа къовсама юкъебахар студенташ а. Укх тайпара лозунгаш а йолаш къовсам лоаттабеш дар Эквадора къахьегама халкъ: «ДIаяккха тIема хунта!» Хоржаш йолча гражданскии правительствага дIале Iаьдал!» Баррикадаш а увттаеш йийкъа я дуккхача городий улицаш. Лира довнаш доладелар полицеи эскара бIунашцеи. Дерригача халкъо дакъа а лоацаш къовсам болабар бахьан долаш сихъенна мехкара дIаяхай тIема хунта. Эквадоре юхаоттайир демократии граждански паргIатонаши. Подпольера араяьлар аьрдехьара партеш.

Латиноамерикански къахьегамхой хьокхам хилар Перу морякаша хьал а лоацаш колумбийски морякаша а 70 эзар совгIача—практически мехкарча берригача хьехархоша дакъа а лоацаш Колумбе юкъерча школай хьехархоша а долалаь къовсамаш.

Из къовсам лоаттабеча хана Латински Америка къахьегамхошта шьрагIа гу шоай керттера моастагIа а Iазап тIалоаттадер а — тIа-тIа дукхагIа эхь доалаь латиноамерикански мехкий политически, общественни, культурни вахара юкъегIерташ, цар Iалама рузкъаш довхаш, халкъ доацадеш йола североамерикански империализм. Къовсам лоаттабеча хана цунца цхьана тIа-тIа къаьгагIа хьагучаювл хоржамашта хьалхара шоай программаш йицъеши гIувтта къахьегамхой герза низаца тоIабеча каст-кастагIа дакъа лоацаши болча «буржуазни реформатораш» оаларий халкъ дохкаргахьа леста оамалаш. Кхыча мехкий компанеша деча низашта духьала къовсам лоаттабаьча Чиле горнякашта довдаро, Эквадоре, Бело-Оризонте (Бразилия) студенташта довдаро, Венесуэла, Панамай, Перу, Боливе къахьегамхошта духьала яьча къизача полицейски репрессеша хьахьокх, «реформатораш» — буржуа хьангахьа ба а цар лораде раш хьан хьашташ да а. Цу массалаша цIаькха а кхы цIаькха а тешаву Латински Америка къахьегамхой шоай мугIарий барт-цхьоагIо чIоагIъянза барг ца хилар. Барт-цхьоагIо йолаши кхотаеннеи хилча мара духьалъовтталургбац доалдеча гIозараша деча низашта. Къовсама опыто латино-американски къахьегамхой кхетабу айхагIа кхотабенна, барт-цхьоагIо чIоагIагIа йолаш шоаш мел хул ,къовсаме аьттув баларах бола тешам дукхагIа хиларах, котало йоаккхаргхиларах бола тешам боккхагIа хиларах. ХIанз берригаш а цхьан профсоюзни организацешка вIашагIбетталу кхыча группировкаштеи партештеи юкъебоагIаш бола социалисташ, христиански демократаш, коммунисташ, къахьегамхой.

Цхьабакъда, белгалдаккха доагIа, США империалистически гIозараша, Латински Америка капиталистий класса викалаша болхлой класс вIашагIъкъоастае, вIашлухьале и а и юкъейохка, барт вIашагIа ца кхетарах шоашта пайда эца, цун бе-беча группашта юкъе моастагIал долла, профсоюзни барт-цхьоагIо йохае, профсоюзаш шоай тIахьожама кIалъоттае, болхлой цхьадола дакъа эца, «болхлой аристократи» оалаш йолчох болхлой класса мугIарашта юкъера шоай ког гIортилга е гIерташ йола уйлаш ца юташ хилар.

Ала дезаш да из де цар цхьацца-нахьа аьттув боалаш хилар а. Масала, Бразиле тIема правительства къахьегамхошта репрессеш яр, низаш дар бахьан долаш дуккха профсоюзаш правительственни агентий бе яхар. Къилбаседаамерикански монополей чотах къаьстта профсоюзни школа хьайийлай Уругвае, из йисте яьккхачул тIехьагIа тийша балхаш лелалара профсоюзни организацешка ухийтаргбола «профсоюзни кулгалхой» кийчбе, аьнна.

Цхьабакъда, цу цхьаццайолча эпизодашка хоадамболлаш йола влияни юлургъяц дикалгахьа хувца а луш, тIа-тIа ирагIа политически, антиимпериалистически лостам а лоацаш, къовсама керд - керда формаш дага а лувпаш, дIахо сомлуши шерлуши латта Латински Америка мехкашкара болхлой болам дегIаахара.

Лакхлуш латта, къахьегамхой къовсама политически лоархIам бувзабенна ба болхлой класса, пролетариатах боапача наьха хьашташ тIа-тIа дукхагIа вIаши тара ласташ хиларца. Цулухьа деррригача халкъо шерра хьаллоац йоккхийча монополей предприятешта национализаци елга дIадехара, аграрни реформаш, демократически паргIатонаш дIаехар, къилбаседаамерикански монополей гIулакхашта доазув оттадар.

Цунца дувзаденна Уругваея Мексикаи масалаш доаладе безам боагIа. Къахьегамхоша Уругвае болабаьча къовсамо цIаькха а хьахьекхар, къаман проблемашка хьожача хана болхлой класса лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хилар. Из къаьстта а къаьгагIа хьагучадаьлар цхьатарра раьза а хинна, берригача къахьегамхоша хьал а лоацаш мехка профсоюзаша мехка лоархIамера социальни хувцамаш делга, кхыча мехкий капитала гIулакхаш тоъал кIезигделга оттаеш долча конституцена реформа еш йола проект хьалхашка яро. Проект хьалхашка оттайир капиталистийн мехка ший гIулакхаш деш йолча империалистически монополейи хьашташ лораде лаьрхIа конституцена реформа яр духьа йолаяьча буржуазни кампанена духьала болабаьча къовсамо. Профсоюзий инициативах вIашагIъеллар конституцена реформа яра оттаяьча халкъа проектана тIехьа барий кулгаш яздайта йолаенна Къаман комитет. Лоаццача хана цунна кIал кулгаш яздир 200 эзар саго.

Февраль бутт бовш «Къахьегамхой къаман ассамблея» хилар Мексике, профсоюзийи мехкарча къахьегамхой кхыча организацейи викалаша дакъа а лоацаш. Цу ассамблее вIашагIъеллар мексикански профсоюзий керда организаци — «Къахьегама конгресс». Къаман ассамблея решенешка белгалдаьххача тайпара, кердача организаце къовсам лоаттабергба Мексика болхлой классеи берригача къахьегамхойи барт-цхьоагIо хилийтар духьа, алапеш лакхдайтар духьа, кхыча мехкий предприятешта национализаци яйтар духьа, самоопределенеи кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъе ца гIертареи принципаш хьаллоаттаяр духьа.

ТIа-тIа шерагIа баржаш латт Латински Америка къахьегамхой забастовочни къовсам. Кхехкаш латт Латински Америка, хIаьта халкъий доккхийча низаша цкъа дIара а тIаккха укхазара а телаш латт кхыча мехкий капиталисташеи моттигерча капиталистех болча цар союзникашеи цу континента теха зIанараш. Революционни болама хьалха а этта йода болхлой класс. ХIаьта керттердар из а да.

В. БОРИСОВ.
(ТАСС).

Доазол дехьара

ГДР. БЕРЛИН. Александерплатц яха майда.

АДН—ТАСС сурт.

ДРВ тIа йохаяь чуяхийтай

ХАНОЙ, 2 август. (ТАСС). Американски тIема самолеташа тахан Иенбайн Бактхайн яхача провинцеш тIара Вьетнама Демократически Республика фегара доазонаш толхадаь хилар хьахойт Вьетнамски информационни агентства.

Юххьанцарча даннешка диллача, Иенбай яхача провинце тIа американски цхьа самолети Бактхай яхача провинце тIа ши самолети йохаяь чуяйтай.

31 июле ДРВ территорена чухьийлхача хана Иенбайн Каангбиньи яхача провинцеш тIа-а, хIьта иштта Хайфена гонахьенашка а, нийсагIа даьча лоархIамашка диллача, йохаяь чуяйта хиннай кхоъ американски самолет.

Иштта гIулакхана, ДРВ территоре тIа йохаяь чуяхийта еррига самолеташ 1271-ниега дIакхаьчай.

Доттаг1ала общества — 8-шу

ХАНОЙ, 2 август. (ТАСС). Вьетнамо-советски доттагIала Общества селхан вIашагIтехаяр советско-вьетнамски доттагIала Общество йиллача гIоне 8 шу дизара хетаяь собрани, яхаш, хьахойт ВИА агентства.

Собране ше къамаьл деш вьетнамо-советски доттагIала Обществa секретара Нгуен Тхи Лиус, чIоагIа сий а деш, белгалдир советско-вьетнамски доттагIала Общества ВIашагIкхийттача Штатий агрессена духьала вьетнамски халкъо лоаттабеча къовсама юкъе цунцара советски халкъа солидарность чIоагIъяра ду гIулакх.

Советски Союза Коммунистически парте, Советски правительства, советско-вьетнамски доттагIала Общества, вошал долча Советски Союза халкъо доккха гIо лоаттадарах царна вьетнамски халкъагара цIенача дега тIарен доккхеи баркал а аьлар, советско-вьетнамски Общества шинна а халкъан мехкан юкъера доттIагIал чIоагIдара беча балха тIа цо керда толамаш доахилга шийна ловш хилар а аьлар Нгуен Тхи Лиус.

Пакистана президента даь къамаьл

КАРАЧИ, 2 август. (ТАСС). Пакистана чакхйоах дерригача доккхийча а кагийча а мехкашца доттагIала гIулакхаш леладелга чIоагIдара политика, аьлар Пакистана президента Аюб Хана Ревалпинде радиога гIолла мехкага ше къамаьл деш.

Мохк экономически дегIаахар дувцаш Аюб Хана аьлар кхоалагIча пхешера плана заданеш кхоачашъергхиларах ше тешам бенна волга, яхаш, хьахойт Ассошиэйтед Пресс оф Пакистан яхача агентства. Цу тIа а по белгалдаьккхад мохк дегIакхувлара хьожаьлча средстваех тIема гIулакхашта пайда ийберг ца хилар.

Атомни тIема кийчлуш ба

БОНН, 2 август. (ТАСС). Бундесвера командовани фегарча тIема низаш атомни тIема кийчдеш йоалл. «Дер шпигель» яхача журнала хьахойташ махиллара, хIанз укх сахьате «ВВС состава юкъе йодача «Старфайтер» яхача 700 самолетах 560 атомни бомбардировщикаш махиллара кийчъяь я».

Журнало белгалдоахаш махиллара, на даь хиннад массехк шу хьалха, оборона министр хиннача Штрауса приказах, «Малхбузехьен атомни герзашца кийчдаьча низашта юкъе дакъа лоацаш хулга ФРГ Iалашдерхиларга дог а доахаш».

Журнала белгалдоах, «Старфайтер» яха самолеташ электронни оборудованеца кийчъярцеи пилоташ Iомабарцеи кхоачашде лерхIар а «атомни дов дара лекхараш кхоачашделга» да, яхаш.

СССР лоаца дакъа

НЬЮ-ЙОРК, 2 август. (ТАСС). Советски Союзо дехкар а лаьрхIа шийна тIанийцад дунен тайп-тайпарча районашкарча кIигашцарча къовсама вакцина 75 миллион доза дохийтилга.

КIигашцара къовсам чакхбаккхарах йола решени тIанийцаяр укх шера май бетта хиннача Дерригдунен унахцIено лорaяра организаце сессе. Цу къовсама советски лорий новкъостал а дергда ше аьннад СССР.

☆

ФИЛИППИНЫ. Мехка промышленноста, еррига экономикана а санни, иностранни капитало тIахьожам лоаттабу.

Американски монополеша цига наькъаш дехк, заводаш хьалъю, Iалама рузкъаех пайда эц.

Сурта тIа: Манилера «Форд» яхача фирма отделени.

О. Кузнецова сурт.

ТАСС фотохроника.

☆

Школаш ханнахьа кийчъе кердача дешара шерага

Тха районе хIатIадоагIача дешара шера болх беш хургья всеобуча 35 школа, сайрийнара юрташкарча кагирхой 7 школа, болхлой кагирхой 3 школа, 5 дешара-консультационни пункт. Всеобуча школашка дешаш хургва 27120 дешархо, сайрийнарча кагирхой школашка — 1781 дешархо, дешара-консультационни пункташка — 365 дешархо. Всеобуча 35 школах цаI — 280 йиIиг дешаш хургйола лоаман йиIигашта йола интернат, цаI 240 дешархо дешаш хургвола физически кхоачамбоацараш доахкача берашта лаьрхIа интернат я.

ХIанз школай болхлой а районера еррига общественни организацеш а маьшна кийчо а яь, керда дешара шу доладалийтара гIулакхаш деш я, деша даха ха йола дерригa бераш парташ тIа ховшадар духьа, хIана аьлча кхыметтел доалаш-доалаш массанега а юкъера дешар дешийтарга доалаш латтача юкъагIа а тхона лоархIамегIа дола декхар да всеобуча (8 шера дешара) Закон кхоачашделга. Иштта, 15 август тIакхоачаш, УКС-а тIанийцача декхарашка диллача, йистела езаш я Аллерое хьалъю 320 дешархочо дешаргдола типовой школа, хIьта хIанз цига сихденна деш латтача балхашка хьежача на кхы тIехьа па йоалаш йистеяргхиларга доглаха йиш йолаш а за. ХIанзалехьа хьакхаьчаб цу школа эша 20 эзар сома маьха хилла гIирс—парташ, дешархой истолаш гIандаш, шкафаш, лаборатореш демонстрационни истолаш, оборудовани, дешар-гойтара пособеш. Школа йиллача хапал хьалхагIа хьалъяь яккхара доккха новкъостал лоатталу моттигерча школа дешархоша а хьехархоша а.

Керда-АтагIен юкъерча школана хьатIабу 120 дешархочоа лаьрхIа гIирс, иштта беш латт 160 дешархочоа лаьрхIа Майртуперча бархI шера дешача школана хьатIабу гIирс а. Уж балхаш деш я Шаьла района РСУ (кулгалхо—нов. Батукаев). Цхьабакъда, уж балхаш геттара лаьгIа лел, вIалла а боацаш ба балхаш кхоачашдара а нар дикала а лоаттабу тIахьожам, хIьта дешара шу доладалалехьа РСУ-с уж гIирсаш даь доахилга юкъагIдитара кхерам а эттаб. ХIьта а РСУ кулгалхо нов. Батукаев уж балхаш сихдара дIа-са хьайна воалаш вац. Масала, Керда-АтагIарча школана хьатIабеча гIирса хIанз а дац хьалтIабувла лагIаш, хIанз юххьанца штукатурка еш мара латтац, электрооборудованена монтаж яьяц, хIьта йIовхала системана монтаж елга вIалла дола а даьдац. Геттара во лел Майртупски бархI шера дешара школа гIирс хьалбелга. Иштта июнь бетта юкъе хиннача райисполкома заседане нов. Батукаева цу гIирса пенаш хьаллетта а даьнад, эшашдар йовкъаш йохка аьпка-бетона плиташ тIаяхьилга мара а дац аьнналале а бутт чакх боаллаш уж пенаш хьаллотташ боахкар пхьа каменщики цунна гIо ду пхи болхлои.

Дикка толашагIа за районерча школаштеи хьехархой квартираштеи капитальни а текущи а ремонт яра гIулакх. Цу гIулакха ший ханнахьа гIишлой материалаш тIаэзаяр, цулуъхьа дешархой я, хьехархой а, дешархой даьйноаной а новкъосталца кердача дешара шера хIанзалехьа йиза кийчъяь яьннай районера дуккха а школаш. Царех я, масала, Мескер-Юртовски юкъера школа, Октябрьски юххьанцара школа, Центироевски, Аллероевски, Бачи - Юртовски 8 шера дешара школаш, Майртупски юкъера школа, дуккха а кхыдараш.

БIаьстанара дешара производственни практика йолча хана районерча еррига школашка йолаш йолча мебела ремонт яьй, басараш хьекхад, ремонт яьй мишта дешара-гойтара пособешта а, лабораторей оборудованена а, демонстрационни приборашта, спортивни инвентара, спортивни а географически а майдашта.

Йоккха терко яьй ший ханнахьа доагор тIаозара. Школашта бериш бешамашта, школашта интернаташта тIаоза езаш кIора 7 эзар тонни дахчан 19 эзар складометри яр. ХIанзалехьа из доагор 80 процентал совгIа тIаэза даьннад.

ДIалаха дешара шу йистедоаллаш районе вIаштIехьлаьккхадар ерригача классашка леладаь учебникаш хьа а ийдеш юхадохилга. Планах. нийпа а нийца, юхадохка дезаш дар 12.300 учебник. Из план шолхонца-кхолхонца тIехкхоачашъяьй. Дерригa учебникаш занятей тIеххьарча дийнахьа классашка дешархошкара хьа а гулдаь, школьни библиотекашка дIаделар. БIаьстанара производственни практика йолча хана, лаьрхIа дешархой группаш а къоастаяь, ремонт йир царна.

Цхьабакъда, вогIача хьала тIа да керда учебникаш тIалара гIулакх. Планах да дезача 109.845 учебниках денар 21 эзар мара дац. хIьта нохчий метталара да дезача 22 эзар учебниках 7911 мара а денадац. Сайрийнарча школашта учебникаш вIалла а денадац. Укх шера керда деша вогIаш 3040 дешархо ва районе, хIьта шалински книжни магазине дохкa делар 343 абат мара а дац. ВIалла а денадац 9—10 классашта долеи нохчий метталареи учебникаш. ХIьта «Хьалхарча классерчоа долча совгIата» яха комплекташ ерригаш а дIалаьрхIача 50—100 мара енаяц, цу тайпара дешархо 3040 волла-шехь а.

Во латт дохка берий кога гIирси барзкъащи тIалара гIулакх а.

Кердача дешара шера районе болх беш хургья 17 юкъера школ, 9-ча классашка воагIаргва эзар гаргга дешархо, вешта аьлча, юкъерча специальни дешара заведенешка ца болхаш биса беррига 8 класс йистелькхараш боагIаргба. Цудухьа доккхача маIане да 9—10 классашка эшаргбола дика хьехархой хилийтар. Укх шера районе воагIаргва къона 134 педагог-специалист. Уж тIаэцара еррига кийчо яь яьннай.

ХIанз ерригача школашка дикагIбола хьехархой ахканна заданеш тийннарашца болх беш ба. Царна къаьст-къаьста а группашка а консультацеш ю дIалахача дешара шера цар дика Iомаянза йолча темай, разделий хьакъехьа. Из болх доккхача маIане лерхI оаха. Оаха тхоашта хьалхашка оттадаьд беррига ахкана заданеш еннараш юкъедисар аьхки Iома даь а балийта дIахорча классашка бовлийтара декхар. ХIанз из болх дика а лел.

1 августе дена йолаеннай хьалхагIа яь кийчо а йоацаш 1-ча классе деша баха безача ворхI шу даьнцарашцарча балха шоллагIа юкъ.

ХIанз беррига низ тIабахийта къахьегаргда оаха кхачамбоацараш балха юкъера дIадахара.

М. ДАНИЛОВИЧ,

Шаьла районо воикхагIвола школай инспектор.

Дика библиотекараш

Грознерча Октябрьски района № 8 йолча библиотека болхлошта дика бовз книжкаш дешараш. Дика вIаштIехьбаьккхаб укхазара болх. Библиотекерча дешара зале хьачуваьннача лаьрхIа яьча витринашка Iодехка дала КПСС XXIII-ча съезда материалаш, газеташ, журналаш. Полкашка хьалъоттадаь латт тайп-тайпара литература. Шоай болх дика бовзаш лелабу Охотникова Валентина Андреевнас, Бициту Нина Кирилловнас, кхыбараша.

Къаьстта дика лелабу из болх библиотекара - агитатора Кукулнева Лариса Михайловнас. Ший книжкаш дешараш дика бовз цунна, цар безам, теркам тIаберзабе гIерташ ший хур ду цо.

ЧIоагIа дукха деза цIен нанна Мамилова Мариина нохчийн гIалгIайн меттала яздаь книжкаш. Цо деша ийлу М. Мамакаева яздаь «Гибель Вендетты», А. Ведлижева — «ЗIамига дувцараш», «НохчгIалгIайчен поэзех» дола книжкаш, кхыдараш.

Дукха книжкаш дийшад пенсионера Е. Бронштейна, Грознески вагонни депо слесара П. Чергинеца.

Библиотека заведующена В. Охотниковайна дукха еза ший професси.

— Тха декхар — наха книжкаш дезаладийтар да. Дукха ба тха библиотекера книжкаш деша дIаязбенна. Цхьабакъда, денгара-ди массаза доал дукхагIа хул уж. — йоах заведующе. — Цу гIулакхо дог гIоаздоввкх тха.

Библиотекерча полкашка хьалъоттадаь 30 эзар книжкаш латт. Цул совгIа тайп-тайпара газеташи журналаши да. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш йоагIа книжни фонд. Цу гIулакха лаьрхIа дукха керда арадаьнна литература тIакхухь укхаза. ХIана книжкаш дешаш ши эзарнел совгIа саг ва укхаза. ХIьта царех дукхагIбараш дешархой-кагирхой ба.

Книжни фонда юкъе да М. Горьке, М. Шолохова, Н. Островске, Л. Толстойя, А. Пушкина, М. Лермонтова, кхыболча классикий а писателий а литература.

Библиотеке художественни литература хиларал совгIа марксизма-ленинизма классикий книжкаш, кхыдола Iилман литература да деша безам болчоа.

Книжкаш дешараш дукхагIа чуозара библиотека коллективо каст-каста тематически сайренаши, дешара конференцеши ю. Иштта, дукха ха йоацаш коллективо М. Мамакаева «Гибель Вендетты», Н. Шипулина «Юность боевая» яхача книжкаех лаьца сайре дIайихьай. Массавар раьза волаш вIаштIехьаьккхаяр цар из.

Библиотекера болх барал совгIа каст-каста Грознерча № 57 йолча школе хьоашалгIа болх библиотекараш. Цига дукха ха йоацаш «Чудеса без чудес» яхачеи, «Вий-теш лаьттан тIа даьла?» яхачеи темаех атеистически сайре дIайихьай. Сайре чакхйоалаш дына хьакъехьара кинофильмаш хьекхай.

ЧIоагIа новкъостал ду библиотекаеа Валентина Охотниковайна библиотечни совета членаша пединститута студенташа Ю. Дадаяна, Т. Пархоменкос, кхыбараша.

ДIахо йодача хана а библиотекера болх кхы а тоабае лерхI библиотека болхлоша.

Г. АЛХАЗОВ.

Карельски АССР. Кижи яхача гIайрен тIа уллача дахчан архитектура музея наIараш укх шера шерра хьаеллаеннай туристашта.

Сурта тIа: «Морнинг стар» яхача английски газета корреспондент Темпест Питер гIайрен «патриархагара», реставраторий бригадир волча Мышев Михаил Кузьмичгареи Мышева Мария Васильевнайгареи интервью эцаш ва.

Майстермана сурт.

ТАСС фотохроника.

«ЦIАВАЙТА СА ВОI»

Кепайоазон Кердадарий агентства кIезиг-дукха лоацдаь кепатох Пеория - Хайто яхача городерча салтечун наьна Энн Кольбера письмо (США Конгрессо арадоахача «Конгрешнл рекорд» яхача газета тIара из письмо. Конгресменашка Кольбера язду:

«Вьетнаме латтача тIем тIа вай лоацача даькъах сайна хетаре моттари шуга дIаала йоал со. Цу хьал тIа болча американски дукхача ноанойх се цаI мара йоацилга хамхов сона. из хойя а нагахьа санна уж берригаш цу тIема духьала бовле цига кастта машар бара гIо дергда цар.

Кхыча мехкаша шоайла беш бола тIом вай къонгаш юкъе гIертабе а уж бов а ца эшаш цу мехкий чухьара гIулакх да. Iалаьмате сиха из тIом соцаргбола никъ лаха беза. Тха къонгаш юхацIабахнийта! Шоай къонгаш уж болаш санна новкъостал де царна.

ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лелаю политика а американски салтий цига фу бахьан долаш ба, а аз кхетадеш дац. Иштта ира из [illegible] дувца, а эгар аз нагахьа сайна вай фу тIом, сайна бакъахьа хетаре. Цхьабакъда, сона из хетац. Вай ца эшача наха новкъостал мишта дергда.

Со историк а политик а яц. Кхыча миллионаш болча ноаношта санна дунен «Кризисаш шоай беррига кхерамца тIайоагIа сона а са цIен наIарах хIама ма техханге а. Из иштта хила а хилар хIанз.

Са воI форда гIашлой 5 бригада латтача Вьетнаме ва. Уж кагий нах баха ма беззара хIанз а баха болабеннабацар, цхьабакъда, уж хIанз тIом беш ба...

Президент Джонсона цкъа ший критикех «ледара нерваш йола мехкарий» аьнна цIи яьккхар. ЭгIаза ца ухаш мишта Iергда! Снайперий пхорчаштеи моастагIий кIийленаштеи кIалха мишта къамаьл дергдар хьогI президента.

...ФуннагIа дале а вIаштIехьа доацаш цхьа хIама да вай, паччахьалкхене. Вашингтонерча цхьацца болча политиканий «юхь кIалхара яккха» а из доацаш а хьалдиза вай мехкарча бIаьхийча наьха кисаш кхы а чIоагIагIа хьалдиза хилар мара цу тIема юкъедаха цхьаккха бахьан хиннадале тамаш я. Кхыбараш боабеш латте а уж бIаьхий хул.

Нагахьа санна вай кхычарна «новкъостала» Iалаьмате дукха рузкъа кхахьийта дезаш дале, тIаккха хьадувла герзи бомбаши а ца кхухьийташ кхыча мехкашта лораш, кхача, медицински оборудовани, хьехархой ухийтаргба вай. Ма я вай «дикача лоалахочун» программа цо боахамаш дохадари валари мара кхы хIама ца деш хилча. Патриотизм кхоачамболлаш яц хьа аьнна духьала кхосса мег оаш сона. Ловча хилда из. Шуга яздер я цун эггара везагIа вола ший цаI мара воаца воI дийна висар довш йола мутIарера пана. Са воI — са дуне да. Цунна дуккха дала са торо хинна еце а, цхьабакъда, аз вахар деннад цунна. Цун алхха 18 шу мара дац, из воккха хинна саг веце а цхьабакъда, из хIанз зIамига бер а дац. Из флоте вигача хана Вьетнам дувцарах мара йовзаш вацар из, хIанз ший письмош тIа из тIом эшаш бац яхаш Iокадаш ва из».

(АПН).

Американски салтечун наьна письмо

«Агитатора блокнота» аргIанара номер

Кепа а теха араяьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандай агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара 15-гIа номер.

Дукха материалаш яьъяй цун «Сийлахь белгалара денош» яхача рубрикана кIал. Ерригсоюзни машиннаькъахочун денна хетаяь я КъилбаседаКавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальника И. Кичика «Болата магистралий къахьегамхой цIей» аьнна керте яздаь статья. Ерригсоюзни физкультурникий денна хетаяь я Нохч - ГIалгIай республикански спортни обществайн организацейн совета президиума председателя Р. Мусаилова «Ерригсоюзни физкультурникий Ди» яха статья. ГIишлошъечун денах лаьца цифрайн бакъдарийн подборка еннай.

«Письмош, хоамаш, заметкаш» яхача рубрикана кIал кепа техай КПСС XXIII съезда цIерахча крекинг - завода парткома секретара И. Забелина «Деша а гIулакха а паIал» яха статья.

Номер тIа я грозненцийн махачкалинцийн яхьах лаьца а Черсий - Боалкхаройчерча агитацеопытах лаьца а йола материалаш.

Агитатора долча новкъостала блокнота тIа кепатехай «Кхом бара бола къовсам — дерригача халкъа гIулакх» яха цифрайн бакъдарийн подборка.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Тайгера модз

Хабаровски края мозалашка хIанз чуйинна модз хьалоаккхаш боахк. Къаьнарча замалахьара денз чаме буаш хьабоагIа кхача, халкъа медицина дарбай молха—тайгера модз дIайидеча пункташка дIателаш латт. Цу чам болча кхачан шоваткъеи итт центнер йоах опыт йолча нокхарий леладераша. Цхьан нокхаро дийнахьи-буси Iоалу модз 3—6 килограммага дIакхоач.

Укх шера чIоагIа камаьрша я дальневосточни тайга. ХIанзалехьа бархI эзар центнер модз даьккхад Хабаровски краерча нокхарий леладеча совхозий мозалашка. Модж дIахо а доаккхаш латт.

(АПН).

Доахан леладераш болча

Iуйрийна ворхI сахьат а даьннадацар Урус-Мартана культура ЦIен юхе агитбригада гулъеннача хана.

Хьахоз лекхача пандара оаз, еттача фатай таташ, лекха ашараш. Дукха ха яалехьа агитбригада «Гехинский» яхача совхоза етгонни лаьтташ долча оагIорахьа йолаелар. Хала да лоаман хьалашка никъ бе. Хеталора, нагахьа санна шоферо машин кIезига покъзара йоаккхе ахка гIоргйолаш санна. Цхьабакъда, дика лехк машин цхьоалагIча класса шоферо Хатаев Санд-Ахьмада.

Агитбригадаша боагIа парте райкома секретарь нов. Бердукаев, «Гехинскай» совхоза парткома секретарь нов. Ахмаев.

«Гехинский» совхоза шурийтоварни ферма дояркаш гIадбаха духьал боагIа. Къахьегам дукха безаш, шоашта тIадехка декхараш дика кхеталеш ба ферма дояркаш. Цар дош деннад шера план ханал хьалха кхоачашъе аьнна. Шоаш денна дош кхоачашдергхиларах тешам бенна ба дояркаш.

Дояркашца бaьхкача кулгалхоша къамаьл дешше а концерт дала кийчбелар самодеятельноста артисташ.

Деча хозача, калайча халхараша, доахача тайп-тайпарча къаман иллеша дог гIоздоаккхар дояркай. Самодеятельни артисташа концерт оттадаьчул тIехьагIа а халхараш деш, ашараш лекхаш хилар дояркаш а.

Иштта района тайп-тайпарча боахамашка каст-каста хул агитбригада.

А. ДИДАЕВ,

Урус-Мартана района культура отдела заведующи.

Кхоалагiча моттиге

Къулбехьен зона бе ловзаеча бургацах хьалхара моттиг яккхара дешархошта юкъе яхь хилар город Краснодаре. Цига дакъа лаьцар Дагестански, Черсий - Балкхарой, Нохч-ГIалгIай республикай, Кубански, Белгородски, Ростовски областашкара командаша.

Нохч-ГIалгIайчен къонача гандболисташа а гандболисткаша а цхьатарра хьокхамаш гойтар яхье. Кагийча наха а мехкараша а кхоалагIйола моттигаш яьхар. Царна массанена а РСФСР-а просвещене министерства грамоташ еннай.

И. ШЕСТАКОВ.

г. Краснодар.

ОАР-а карагIдаьннараши халонаши

Къама Iаьдалагiа массаза а бувхо гIирс — «галаби» тIа, бувха египетски феллах, доIадаь тур бе а делла, бархI ког болчуйнцарча тIема кийчвеннав. Иштта яздаьнар хIара «кIирагIа» арадувлача, «Роз эль-Юзеф» яхача каирски газето, «пирамидий мехко» ше дегIаахара юкъера халонаш дIаяхара де дезача гIулакхех лаьца дувцаш. ТIехьа ца ювлийташ кхоачашъе езача проблемашта юкъе лоархIамера моттиг дIалоац бахача наха юкъера эккхам яхача проблема. Дахача шера гурахьа ОАР Къаман собранена хьалхашка ше къамаьл деш премьер-министра Закария Мохи эддина, ший кабинета хьалхашка латтача керттера проблемашта юкъе цIи яьккхар «мехка баха нах доазув доацаш чIоагIа бефаш» хилара.

1961 шера республике бахача нахах 28721 эзар саг хулар. ХIанз дукха хIама ца эшаш 30 миллион саг хул царех. ХIара шера тIабетталураш 80 эзар сагага дIакхоачаш ба укхаза, вешта аьлча 2,8 процент дукхагIа хул.

Массанеца а ховш да баха нах сов дукха хилара проблема къоастаяра эггара а хьалхагIа эшар хьинаре индустриализаци яра политика, вахара хьал-торо лакхъелга, миллионаш бола нах балхаца Iалашбелга хилар. ОАР Iалаьмате доккхий толамаш даьхал экономически дегIаахара новкъа — капиталистически мехкий аграрни придаток хиннача Египетах ший индустри гIоръяьнна чIоагIа дегIакхувла паччахьалкхе хиннай.

ОАР еррига а къаман продукт 1965 шера 3474 миллион египетски фунтага дIакхаьчай 1952 шера хиннача 1824 миллион фунта духьал. Цу юкъагIа къаман доход дегIаенай 806 миллион фунтагара 1762,2 миллион фунтага кхоачаш.

ОАР лоархIамегIча гIишлоно — лакхача Асуански плотина — Iалашдергда революци хилалехьарча диррига оахаш хиннача лаьттаех кхоалагIа дакъа миссел лаьтта кхы а тIакхетийтилга.

Экономически дегIаахара лакхача темпаша торо хилийтай миллионаш болча наха болх бала. Кердача ворхI шера планах еза промышленность нонагIа дегIакхувлара политика дIахо а лелаелга лаьрхIа я ОАР правительство.

Цхьабакъда, баха нах бебара проблемаш хIанз а ирьеннача хьалашка латташ я. ОАР социальни гIулакхий министерствас даьча лоархIамашка диллача, республике баха нах гIадлайча 44 миллион сагага дIакхоачарга 1980 шу тIакхочаш. Цу фактoро египетски кулгалхой дезала планировани яра политикага бовланза ца бозлача оттабаь, цунах гIо хилийтар духьа. Цу оагIорахьара шерра кампани йоаленнай укх шера февраль бетта. Цо кхоачашде лерхIа керттера декхар — бераш делга шера 2 процент кIезигагIа хулийтилга да. ВIашагIъеллай премьер-министр председатель а волаш йола дезала планироване Лакхера комитет. Мекка йиллай бераш делга кIезигдаьза даргдоацилга лашхара керттера болх бергбола, лаьрхIа йола 2000 юкъмоттиг. Бахаш болча нахах гаьнна дукхагIбараш бусалба нах болча Египта къаьстта а доккхача маIане я цу деша хьакъехьара дына хьехамаш дерий позици. Каирерча «Аль-Азхар» яхача бусалбай университета дукхача шейхаша хIанзалехьа а дIаьннад мехка бераш делга кIезигдара болча къовсама шоаш раьза болга.

Ю. ТЫССОВСКИЙ,

ТАСС-а корреспондент.

Хи йисте... хий дац

— Ма садикъа йIайха я вайна укх деношка, — аьлар Тазрета ше йолча хьоашалгIа енача Басратага.

— Ай, Iа фу дувц, укхаза-м кIезиг-дукха фо а ма хулий, тхо дахача, города юкъе кхы а чIоагIагIа садикъа я, — йоах Басрата.

— Фо-м ма дар укхаза... — аьнна цхьан юкъа йист ца хулаш сецар Тазрет.

Из сатем эттача юкъа Басрата бIаргкхийтар ведараш тIаьнах а ухкаш цIеношкара арабувлача нахах.

— Цар фу леладу, ва Тазрет, колхозхошта баьцадаараш чуэца новкъостала балха уха нах-м бац уж? — хаьттар Басрата.

— Бац вай дахалда, мала хий лаха болха нах ба..кх.

— Ай, мала хий доацаш да шо?

— Цхьайтта-шийтта ди-м да кхыметтел цхьан минута а хий ца доагIаш Старопромысловски районерча №№ 66, 67, 69 йолча квартдалашкара нах саготденна хьуьза, — аьлар Тазрета.

— Шун кердача цIеноех хьогаш яр со, бакъда, хIанз дола сурт укхазе хуле хьага езаш хIама дац, — йоахар хьаьшо.

Хьалха дIаяхача хана дийнахьи буси шозза-кхозза хий доагIаш хулар. Бийсанна юкъе ийце а мала хий эцар, цхьабакъда, хIанз бIарчча бийсаш дIакхухь наха урабагIаш, наб йоаш, хига хьежаш. Боккхийчарм цхьа бахьан са тохар, вашта бераша-м тохац. Бийса юкъе яхача хана хIара квартире делхача берий оазош хозаргья-кх хьона, яхаш дувц Тазрета. Иштта да-кх тха керда цIенош.

— Ер гIулакх ховш дий Старопромысловски райисполкома? — хаьттар Басрата.

— Из-м ховра царна, хий да деза график цар оттайнча мара бокъонца тха гIулакх телха а мича телхар, — яхаш дувц чIоагIа цунна гIайгIа кхаьчача Тазрета. — Уж а хин станце болхлой а дукха сагота боацачоа тара ба.

Из бакъ хила тарлуш да, цу лакхе йийцача кварталашкарча нахагара хьал царга цхьан ден-бус хилча сагота-м хургбар уж. Оттаь график форманна оттаь еце, цу гIулакха райисполкома кулгалхой лаьрхIа оарцагIбаьлча хьалха-м дацар. Цар цох фу оал хьожаргда вай.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоххама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2.45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ052723. Заказ № 4071.